

MASARYKOVA UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav religionistiky

Religionistika

Marius Craciun

**Církev Slovo života, její vznik, vývoj a činnost v České
republice**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.

2011

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s využitím uvedených pramenů a literatury.*

.....

Podpis autora práce

Chtěl bych touto cestou upřímně poděkovat vedoucímu práce Davidu Václavíkovi za námět na sepsání mé bakalářské práce, trpělivé vedení, podnětné rady, vstřícnost a čas strávený nad mým rukopisem. Velký dík patří také pastorovi církve Slovo života Brno Michalu Vaňkovi a dlouholetým členkám církve Slovo života Brno Ivaně Lackové a Marii Kroupové za čas, který poskytli v rozhovoru a za jejich upřímnou snahu celé téma osvětlit. Velké díky patří i Veronice Bumbálkové za podporu a korektury.

Obsah

1. Cíl a struktura práce	6
2. Teoretická část	7
2.1 Kořeny církve Slovo života: od dědictví reformačního hnutí po hnutí posvěcení.....	7
2.2 Pentakostální hnutí.....	8
2.2.1 Vymezení pojmu.....	8
2.2.2 Dary Ducha svatého.....	9
2.2.3 Dějiny hnutí	11
2.2.4 Věrouka a praxe	12
2.2.5 Pentakostální hnutí v ČR	13
2.3 Hnutí Víry	14
2.3.1 Dějiny hnutí	14
2.3.2 Věrouka a praxe	16
2.4 Církev Livets Ord	18
2.4.1 Osobnost Ulfa Ekmana	18
2.4.2 Dějiny církve.....	20
2.4.3 Věrouka a praxe ústy Ulfa Ekmana	24
2.4.4 Misijní činnost v Československu	26
3. Výzkumná část.....	28
3.1 Kvalitativní terénní výzkum	28
3.1.1 Výzkumný problém	28
3.1.2 Výzkumný cíl.....	28
3.1.3 Metoda získávání dat	28
3.1.4 Výzkumný soubor.....	29
3.1.5 Zpracování dat	29
3.2 Církev Slovo života v ČR	30
3.2.1 Počátky hnutí do roku 1989	30
3.2.2 Hnutí v letech po sametové revoluci.....	31
3.2.3 Od založení církve po současnost.....	33
3.2.4 Věrouka a praxe	36
3.2.5 Aktivity a ekumenická spolupráce.....	37
4. Závěr	39
5. Seznam literatury	41
6. Internetové zdroje	42
7. Přílohy.....	43

Církev Slovo života, její vznik, vývoj a činnost v České republice

Anotace

Bakalářská diplomová práce se zaměřuje na popis církve Slovo života, její vznik, vývoj a činnost v České republice. Cílem práce je podat ucelený náhled na dosud nereflexované téma jako celek v kontextu pentakostálního hnutí a s přihlédnutím k celému protestantismu a reformačnímu proudu a to deskriptivní a částečně i výzkumnou formou za použití rozhovorů. Práce se bude věnovat jak historii hnutí, tak jeho současnosti a bude se opírat z části o kvalitativní terénní výzkum. Jedním z cílů práce bude i komparace církve Slovo života s některými představiteli současného neopentakostalismu v České republice.

Klíčová slova: Slovo života, Hnutí Víry, pentakostální hnutí, charismatické hnutí, dary Ducha svatého, glosolálie, Ulf Ekman.

The origin, development and activities of the World of life church in Czech republic

Abstract

Bachelor thesis focuses on the description of Word of Life Church, its origin, development and activities in the Czech Republic. The goal is to give a comprehensive view into yet unreflected topic as a whole in the context of pentacostal movement taking into account the whole Protestantism and the reformist current namely by using descriptive and partly research form through the use of interview. The work will be devoted to the history of the movement as well to its present and will be partly based on qualitative field research. One of the objectives of the work will be the Word of Life Church comparison with some representatives of the current neopentakostalism in the Czech Republic.

Key words: The Word of life, Faith movement, pentacostal movement, charismatic movement, spiritual gifts, glossolalia, Ulf Ekman.

1. Cíl a struktura práce

Cílem bakalářské diplomové práce je popis církve Slovo života v České republice, její vznik, činnost a vývoj s důrazem na zasazení do kontextu pentakostálního hnutí a umístění v rámci celého protestantismu a reformačního proudu. Sekundárně, v rámci reprodukce kontinuálního vývoje pentakostalismu dojde i ke komparaci církve Slovo života s některými představiteli současného neopentakostalismu v České republice.

Motivací a důvodem výběru tématu byl můj zájem o nová náboženská hnutí a dosavadní neexistence tohoto tématu v diplomových pracích. Stejně tak neexistence dostupných primárních pramenů a odborné literatury, které by téma uceleně popsaly, dala vzniknout struktuře diplomové práce částečně založené na terénním výzkumu. Teoretická část práce má za cíl vytvořit nutný teoretický základ a pojitko s dějinami protestantismu a zvláště pak pentakostálního hnutí a Hnutí Víry¹, zatímco část výzkumná se stala nutným východiskem pro popis historie vzniku, věrouky a praxe a činnosti církve Slovo života v České republice. Výzkumná část je založena na dvou polostrukturovaných rozhovorech s pastorem a dvěma členkami církve Slovo života v Brně.

Občanské sdružení Slovo života bylo jako církev registrováno u Ministerstva kultury dne 6. 8. 2010 (č. j. MK 11623/2010 OC) a zařadilo se tak do rodiny církví v České republice. Církev Slovo života se v současnosti otevřeně hlásí k široké ekumenické spolupráci s množstvím denominací u nás i v zahraničí, zejména pak těmi, které patří k letničnímu hnutí. Církev je členem České evangelikální aliance a je v současnosti svou činností vnímána odbornou i laickou veřejností jako jedna z neaktivnějších a nejviditelnějších církví pentakostálního hnutí.

¹ Rozhodl jsem se použít přepis názvu Hnutí Víry s oběma velkými písmeny na začátku slov podle Vojtíška. I nadále budu v případech existence více variant přepisů používat jako pramen Vojtíška, abych zachoval terminologickou jednotu. (Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice, Praha: Portál 2004, s. 118-122, 192, 252-253.)

2. Teoretická část

2.1 Kořeny církve Slovo života: od dědictví reformačního hnutí po hnutí posvěcení

V této kapitole si dovoluji provést krátkou historickou exkurzi od *anglikanismu*² jako reformačního hnutí po hnutí posvěcení, a to za účelem pochopení reformačního dědictví církve Slova života. Ke každému proudu, hnutí či pojmu uvedu krátký popis a zasazení do kontextu ovlivnění věrouky a činnosti církve Slova života.

Anglikanismus byl založen v Anglii roku 1534 jako třetí velká reformační tradice (vedle luterské a kalvínské) odtržením od církve římskokatolické anglickým králem Jindřichem VIII. Ze tří uvedených reformačních tradic se anglikanismus odlišil nejméně, jelikož si zachoval strukturu diecézí v čele s biskupy a arcibiskupem (sídlí v Canterbury), bohatou služební liturgií atd. Postavení mezi katolicismem a protestantismem přineslo množství obrodných hnutí, přičemž nejvýznamnějšími z nich jsou puritáni a *probuzenecké (evangelikální) hnutí*³ ve Spojených státech amerických a částečně v Německu. K dalším hnutím a proudům se dále řadí Náboženská společnost přátel, neboli tzv. kvakeři, novokřtění neboli habáni, v současnosti u nás Bratrská jednota baptistů, dále mennonité, unitářství, částečně pietismus a Jednota bratří. Probuzenecké hnutí zdůrazňuje mravní, osobní a sociálně angažovanost.⁴ K probuzeneckým tradicím se v současnosti hlásí velké množství církví a sborů, namátkou Církev bratrská a různá Evangelikální společenství (Brno, Havířov) nebo Studenti pro Krista působící ve více městech v České republice.

Reprezentantem probuzeneckého hnutí je široká větev nazvaná *metodismus* (založeného Johnem Wesleyem), která v polovině 18. století zareagovala na nově vzniklou společenskou situaci, využila tzv. první vlny probuzení a oslovila společensky nezakotvenou vrstvu městských dělníků. Velký růst zažil metodismus ve Spojených státech amerických, kde se formovala malá společenství obsluhovaná cestujícími kazateli. Charakteristickými se

² Filipi, J. a kolektiv, Malá encyklopedie evangelických hnutí, Praha: Libri, 2008, s. 18.

³ Pavlincová, H., Horyna, B., Judaismus, křesťanství, islám, Olomouc: Nakladatelství Olomouc: 2003, s. 289. evangelikálové- protestantské hnutí zdůrazňující doslovnou autoritu bible a osobní prožitek víry projevující se jako obrácení, probuzení či duchovní obroda. Jako e. byli v 18. století označeni stoupenci obrodného hnutí anglikánské církve, z nichž se později rekrutovali metodisté. Vliv e. bezprostředně se prolínající s ním. pietismem pronikl v té či oné formě do většiny protestantských církví. Na poč. 20. století inspiroval vznik amer. fundamentalismu, mj. ostře potírající evoluční teorii. Důrazem na bezprostřední náb. zkušenost také přímo souvisí se vznikem letničního hnutí.

⁴ Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice, Praha: Portál 2004, s. 58-60.

stala velká stanová shromáždění s emotivními kázáními za účelem šíření evangelia a prohlubování duchovního života. Tzv. druhé velké probuzení dalo následně vzniknout tzv. učednickému hnutí také ve Spojených státech amerických, kam lze zařadit například různá společenství Církví Kristových, tzv. plymouthské bratry nebo christadelphiany (Bratři v Kristu).⁵

Na základě učení metodismu vzniklo na americké půdě *hnutí posvěcení* v poslední čtvrtině 19. století. Výrazným činitelem byla zřejmě americká občanská válka (1861-1865), která svou krutostí navrátila širokou společnost k náboženskému životu, k nutnosti péče o propuštěné otroky, chudé a nově potřebné po velkých společenských změnách. Jediným celosvětovým reprezentantem hnutí posvěcení zůstala Armáda spásy. Nepřímý vliv hnutí posvěcení však byl natolik velký, že v prvních desetiletích 20. století ovlivnilo pentakostální hnutí.⁶

2.2 Pentakostální hnutí

2.2.1 Vymezení pojmu

Pro pentakostální hnutí (z řec. pentakosta- padesát, Pentakostes- židovské Letnice, padesátý den po Božím hodu velikonočním a desátý den po svátku Nanebevzetí Páně), které je představitelem výrazného proudu v dnešním křesťanství se běžně užívají další pojmy jako letniční hnutí či charismatické hnutí. V průběhu 20. století docházelo opakovaně k výraznému oživení fenoménů, které spojujeme s pentakostálním hnutím. V této souvislosti hovoříme o třech „vlnách“. „Klasické letniční hnutí“ na začátku 20. století bývá označováno jako vlna první. Vlna druhá, silně ovlivněná charismatickým hnutím (z řec. charisma - dar z milosti) proběhla v 60. letech. Termín neopentakostální (neoletniční) se někdy užívá pro skupiny z poválečného pentakostálního hnutí. Pro charismatickou obnovu je charakteristická tendence obrácení se dovnitř, ve smyslu prohloubení náboženských prožitků a osobní religiozity.⁷ O třetí vlně tohoto hnutí se mluví v souvislosti s 80. lety. Výraznou součástí třetí vlny je i Hnutí Víry a z ní vzešlé náboženské proudy, k nimž se řadí i církve Slovo života.

Určité problémy s vymezením obsahu pojmu „pentakostální hnutí“ vznikají vlivem nejednotnosti užívání tří výše užívaných pojmů a jejich částečným prolnutím. V literatuře se tak setkáváme s různými variantami i chápáním obsahů těchto pojmů. Lužný užívá termínu

⁵ Ibid., s. 60-61.

⁶ Ibid., s. 66. Výraz hnutí posvěcení v této transkripci s oběma malými písmeny na začátku přebírám pro sjednocení terminologie od Vojtíška a stejně jako on jej užívám pro věroučný základ učení Johna Wesleyho a jím inspirovaného metodistického hnutí.

⁷ Lužný, D., Nová náboženská hnutí, Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 49.

„letniční“ či „pentakostální hnutí“ tak, že jimi sjednocuje všechny tři vlny ve 20. století. Stejně tak předkládá široce uznávanou tezi, že pentakostální hnutí není formou nového náboženství, protože fenomény charakteristické pro pentakostální hnutí jsou pozorovatelné již dříve, ve spojení s probuzeneckým hnutím a metodismem.⁸ Pojmově rozdílný obsah užívá Valenta, když klade důraz na rozdíly v některých institucionálních a teologických tématech letničního a charismatického hnutí.⁹

Jednoznačným spojujícím prvkem obsahu všech pojmů výše je však silný důraz na kvalitativní obnovení lidského života působením třetí trojiční osoby, Ducha svatého a jeho manifestací v křesťanském životě. Duch svatý je často chápán skutečně personálně, jako například u církve Slovo života v Brně.¹⁰

V této práci budu užívat pojem „pentakostální hnutí“ pro všechny tři vlny vylévání Ducha svatého a ve smyslu zastřešujícího pojmu pro různé skupiny, které jsou charakteristické důrazem právě na projevy darů Ducha svatého. Výraz „letniční“ budu užívat pro proudy a jevy první vlny (pokud budou oddělitelné od zastřešujícího pojmu „pentakostální“) a „charismatický“ pro vlnu druhou. Tato definice nám tak umožňuje zařadit Hnutí Víry i církev Slovo života do pentakostálního hnutí.

2.2.2 Dary Ducha svatého

Téma darů Ducha svatého samo o sobě je natolik rozsáhlé, že běžně vydává na celé samostatné publikace a tak zde nutně budu jen zkratkovitý a zdůrazním nejčastější dar. Primárním pramenem o výkladu a významu darů Ducha svatého, jinak také charismat, je Nový zákon (1. Kor 12 a 14, Řím 12, Ef 4, Sk 2 aj.) ale paralelně i Starý zákon, přestože zde nejsou dary pojmenovávány natolik jednoznačně a explicitně. Dary Ducha svatého jsou slovo moudrosti, slovo poznání, dar víry, dar uzdravování, dar působení mocných činů, dar prorocství, dar rozlišování duchů, dar jazyků a dar výkladu jazyků.

V pentakostálním hnutí je nejčastěji popisovaný a manifestovaný dar jazyků, který se prakticky stal poznávacím znamením, dále pak dar uzdravování a dar prorocství. Dar jazyků, jinak také glosolálie definujeme jako „projevy zaujetí Duchem sv. ve formě artikulovaného projevu, který však není kódován v žádném známém jazyku. Určité osoby jej však dovedly

⁸ Ibid., s. 49.

⁹ Valenta, J., Letniční a charismatická hnutí [rukopis]: tradice, historie, rozšíření ve světě a v České republice. Brno: Masaryková univerzita. Filozofická fakulta. Ústav religionistiky, 1999.

¹⁰ Protože je Duch Svatý osoba, můžeme jej stejně jako Otce a Syna zarmoutit, rozhněvat i rozveselit. [online]. [cit. 2. 7. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.slovozivota.cz/cemu_verime/cemu_verime>.

interpretovat“¹¹. Novozákonní masový projev tohoto daru popisuje například apoštol Lukáš (Sk 2), kdy po Ježíšově nanebevstoupení o svátku Letnic v roce 30 n. l. sestoupil Duch svatý na shromážděný rozšířený apoštolský kruh v Jeruzalémě a ti „začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat“ (Sk 2:4). Pro událost se následně vžilo pojmenování „křest v Duchu svatém“. Samotný Nový zákon se místy vyjadřuje kriticky, například ústy apoštola Pavla, že k darům jazyků je potřeba komplementárního daru výkladu řeči (1.Kor 14:13) nebo opakovaně před dary zdůrazňuje raději věrnou službu a lásku (1.Kor 13). Pozoruhodné je, že apoštol Pavel v Římanům 12 už tento dar mezi dary Ducha neuvádí. Autor Skutků si také všímá dvou podob daru jazyků a to když osoba mluví jako by byla opilá (Sk 2:13-15) a kdy mluví cizím jazykem, kterému se však nikdy neučil (Sk 2:6-7).

Dar mluvení jazyky je v pentakostálním hnutí považován za potvrzení události křtu v Duchu svatém.¹² Ačkoliv byly glosolálie popisované i v reformačních probuzeneckých hnutích, skutečné masové používání tohoto daru nastalo až v průběhu 60. let ve spojení s charismatickou vlnou. Rozšířenost glosolálie však dosáhla dál napříč téměř všemi křesťanskými denominacemi (včetně církve římskokatolické). Glosolálie jako fenomén i přílišné zdůrazňování v náboženské praxi však přirozeně byly a stále jsou podrobovány kritice ze strany konzervativnějších protestantských hnutí, například baptistů. Varianta mluvení v existujících jazycích (ať už živých nebo mrtvých), bývá kritizována různými argumenty lingvistickými, zatímco u mluvení v neexistujícím jazyce Ducha svatého se upozorňuje například na užívání podobných výrazových prostředků v rámci sboru nebo církve.¹³

Zcela specifické je interdisciplinární zkoumání glosolálií v neurologickém výzkumu. Dlouhodobě se neurovědním výzkumem zabývá Dr. Andrew Newberg z univerzity v Pensylvánii ve Spojených státech amerických. V roce 2006 podrobil zkoumání mozkovou aktivitu pěti respondentek z letničního hnutí za pomoci SPECT skeneru (funkční zobrazovací metoda založená na sledování mozkových funkcí za pomocí do těla vpravených radionuklidů), kdy respondentky poslouchaly v obou případech stejnou gospelovou hudbu. V jednom případě do ní normálně zpívaly a v druhém se pokoušely o glosolálie. Statisticky signifikantní oproti kontrolnímu stavu bylo snížení průtoku krve v řečovém centru, což Dr. Newberg a kol. spojují s výpověďmi participantek, že nad procesem glosolálií nemají volní kontrolu a že jazyková centra nebyla plně zapojena do glosolálií.¹⁴ Výsledkem výzkumu

¹¹ Pavlincová, H., Horyna, B., *Judaismus, křesťanství, islám*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc: 2003, s. 299.

¹² Franc, A., *Historie letničního a charismatického hnutí (Sborové listy AC Brno, 1997 – 1998)*, s. 3, s. 5.

¹³ Novotný T., *Dar jazyků*, in Dingir, 1999/3, s. 26.

¹⁴ Lang, M., *Magisterská diplomová práce: Neurofyziologické základy religiozity*, Masarykova univerzita, 2010, s. 54.

s rozsáhlými možnostmi interpretace je tedy skutečnost, že ač respondentky mluvily nahlas a artikulovaně, tak řečové centrum bylo méně aktivní, oproti kontrolnímu stavu.

2.2.3 Dějiny hnutí

Počátky hnutí lze spatřovat v první vlně probuzení, tedy v hnutí letničním se samotným počátkem 20. století. K nejstarším počátkům se řadí dvě události. Jednou z nich byla manifestace mluvení v jazycích několika žáky biblické školy Bethel pod vedením pastora Charlese F. Parhama v kansaské Topece ve Spojených státech amerických roku 1901. Další událostí byla vlna probuzení z roku 1906 iniciovaná Parhamovým žákem černošským pastorem Williamem J. Seymourem v Los Angeles. Nově probuzený náboženský fenomén mluvení v jazycích podnítil množství hromadných modlitebních akcí, explozi duchovního probuzení a vznik nových sborů i konfederací sborů jak ve Spojených státech amerických, tak i mimo. Hnutí zasáhlo další křesťanské denominace Evropy, kde rychle vznikaly letniční sbory a církve, např. v Oslu sbor Christianie pod vedením pastora Thomase B. Barratta, ve Švédsku (Lewi Petrus), v Německu (Jonathan Paul) a jinde.¹⁵

Rok 1948, vznik státu Izrael a eschatologická očekávání ve Spojených státech amerických způsobila vznik dvou dalších významných obnovných hnutí: hnutí uzdravovací obnovy (Healing Revival) pastorů Orala Robertse, Williama Branhama a J. Coeha a hnutí Pozdního deště (Latter Rain). Obě hnutí následně splynuly a v 60. letech výrazně ovlivnily věrouku i praxi Hnutí Víry. S mesiášskými očekáváními souvisí i vznik Církve sjednocení (moonisté) kazatele Sun Myung Moona v korejském Soulu. Široké uznání i mimo náboženský svět a kvantitativní růst nových členů získal pastor církve Assemblies of God a následně zakladatel celosvětově rozšířeného hnutí Teen Challenge David Wilkerson, který více než čtyřicet let pracoval v New Yorku a byl tvůrcem mnoha sociálně preventivních programů v prostředí mladistvých delikventů a narkomanů.

Druhá vlna, tedy charismatické hnutí z počátku 60. let iniciována episkopálním kazatelem Dennisem Bennetem z Kalifornie, se odlišovala hlavně dvěma znaky. Glosolálie už nebyly nutným prvkem křtu v Duchu svatém a hnutí zpočátku nevykazovalo obvyklé evangelizační snahy ale ani tendence opustit své sbory a církve a zakládat nové.¹⁶

S narůstajícím důrazem na manifestace Boží moci na náboženských akcích a evangelizacích (masová uzdravování, vyhánění démonů, prorocství) se začíná mluvit o třetí vlně vylévání Ducha svatého. Nejvýraznější osobností se v 70. letech stal bývalý jazzový muzikant John Wimber, který založil sdružení amerických sborů Vineyard Christian

¹⁵ Filipi, P., Křesťanstvo, Brno: CDK, 2001, s. 162-163.

¹⁶ Franc, A., Historie letničního a charismatického hnutí (Sborové listy AC Brno, 1997-1998), s. 4.

Fellowship a plně uvedl do praxe myšlenku tzv. evangelizace mocí, která měla zázraky a znamením podporovat hlásání evangelia. Působivé manifestace Boží moci vyvolalo další rozšíření hnutí do celého světa. John Wimber také úspěšně razil tezi, že přijmout dary Ducha svatého lze i beze křtu Duchem svatým a to vkládáním rukou. Místo křtu Duchem svatým se tedy ve třetí vlně prosazuje spíše „zmocnění“ nebo „naplnění“ Duchem svatým. Rozdělující tendence u pentakostálních křesťanů i širokou veřejnou pozornost vyvolalo v rámci třetí vlny v roce 1993 tzv. Torontské požehnání v Airport Vineyard Church pastora R. Clarka. Výrazné exaltované projevy doprovázené křikem, zvířecími zvuky, tělesnými záškuby a tzv. svatým smíchem nebyly zdaleka u všech pentakostálních a charismatických křesťanů přijímány kladně a prokázalo se, že pentakostální hnutí dokáže extrémní nové tendence částečně vytlačit k okrajům hlavního proudu.

2.2.4 Věrouka a praxe

Základním prvkem věrouky i praxe pentakostálního hnutí jsou dary Ducha svatého a jeho projevy, které jsou podrobněji popsány v kapitole Dary ducha svatého a jsou také patrné v popsáních dějinách pentakostálního hnutí. Zde tedy jen doplnění o několik poznatků a shrnutí pohledů několika autorů.

Filipi poukazuje na důraz osobního a přímého vztahu s Bohem, výrazné citové prožívání víry a zanícení v náboženských projevech a dynamické bohoslužby podporované projevy Boží moci.¹⁷ Vojtíšek označuje pentakostální hnutí za poslední z velkých milenalistických hnutí, charakteristické bezprostředním očekáváním druhého Ježíšova příchodu. Právě mimořádné duchovní dary a jejich narůstající projevy mezi křesťany mají předznamenávat brzký Ježíšův příchod a konec věků. Autor dále oceňuje obohacení převážně racionalistického křesťanství minulého století o emocionalitu a spontánnost.¹⁸ Na charakteristiku pentakostálních bohoslužeb přitažlivých z ohledu široké veřejnosti se zaměřil Valenta, když popisuje živé chvály doprovázené tleskáním, zvedáním rukou, tancem, různými zvukovými projevy, modlitbami v cizích jazycích, tzv. zástupnými modlitbami, vkládáním rukou atd.¹⁹ Význam křtu Duchem svatým, který má přivést do lidského života

¹⁷ Filipi, P., Křesťanstvo, Brno: CDK, 2001, s. 165.

¹⁸ Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství, Praha: Portál, 2004, s. 66.

¹⁹ Valenta, J., Letniční a charismatická hnutí [rukopis]: tradice, historie, rozšíření ve světě a v České republice. Brno: Masaryková univerzita. Filozofická fakulta. Ústav religionistiky, 1999.

kvalitativní změnu, popisuje Fould. Jde o jednorázovou událost, od níž se očekává přijetí darů Ducha svatého, modlitby v jazycích a následně bývá doprovázena misijní činností.²⁰

2.2.5 Pentakostální hnutí v ČR

První nezávislý pentakostální sbor na českém území vznikl roku 1910 na severní Moravě pod vedením pastora Pavla Wojnara. Pentakostální skupiny se na žádost rakousko-uherských úřadů zaregistrovaly jako náboženský spolek pod názvem Rozhodní křesťané. Za první republiky působili nejvýrazněji na Těšínsku a v oblastech kolem Prahy (například jako záchranný spolek Tábor v čele s pastorem Josefem Novákem). Po celé dlouhé období druhé světové války i komunistického režimu (s krátkou výjimkou v roce 1968) bylo hnutí nuceno fungovat v ilegilitě, zpočátku za podpory Církve bratrské, ale posléze ve Slezsku od roku 1977 pod vlastní denominací jako Církev rozhodných křesťanů letničních.²¹

S tím, jak si od 70. let nacházela cestu do českých zemí charismatická literatura psaná v češtině, pronikalo i charismatické hnutí. Od roku 1979 se centrem charismatického hnutí u nás stala Českobratrská církev evangelická v čele s vikářem Danem Drápalem. Zde přítomné charismatické společenství se po neshodách oddělilo od Českobratrské církve a na začátku roku 1990 založilo Křesťanské společenství Praha.²² K významnému kvantitativnímu rozšíření došlo v roce 2002, kdy se na ministerstvu kultury zaregistrovalo množství do té doby samostatných sborů pod názvem Křesťanská společenství.²³ Církev Křesťanská společenství udává, že k roku 2006 sdružuje ve 22 sborech a 26 misijních skupinách 2200 členů.²⁴ Vojtíšek poukazuje na vzájemnou odlišnost sborů. Zatímco je v některých sborech charismatický základ doplňován probuzeneckými rysy, tak v jiných lze rozpoznávat charakteristiky Hnutí Víry.²⁵

V lednu 1989 byli i pentakostální křesťané oficiálně registrováni pod názvem Apoštolská církev.²⁶ Biskupem církve je Rudolf Bubik, sídlo je zřízeno v Kolíně a církev

²⁰ Fould, C., J., M., Modlitba v jazycích, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

²¹ Franc, A., Historie letničního a charismatického hnutí (Sborové listy AC Brno, 1997-1998), s. 7-9.

²² Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství, Praha: Portál, 2004, s. 104-105.

²³ Vojtíšek, Z., Nová náboženská hnutí. Jak jim porozumět?, Praha: Alfa Publishing, 2007, s. 22.

²⁴ Církev Křesťanská společenství. [online]. [cit. 18. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://kaes.cz/onas/onas.htm>>.

²⁵ Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství, Praha: Portál, 2004, s. 105.

²⁶ Valenta, J., Letniční a charismatická hnutí [rukopis]: tradice, historie, rozšíření ve světě a v České republice. Brno: Masaryková univerzita. Filozofická fakulta. Ústav religionistiky, 1999, s. 91.

uvádí, že má k 1. 12. 2009 celkem 7 318 členů včetně dětí a čekatelů, 43 sborů, 49 stanic a 64 diaspor.²⁷ Vedení církve se při tvorbě organizační struktury inspirovalo presbyteriánským modelem ve smyslu samostatných ale nikoliv nezávislých sborů. Důležitou funkci zastupuje staršovstvo zodpovídající za chod sborů, které jsou seskupeny do správních oblastí. V čele stojí hlavní pastor a druhý pastor. Hospodářskou samostatnost zajišťuje systém dobrovolných příspěvků (desátků). V souladu s tradicí ostatních probuzeneckých církví tvoří sbor systém domácích skupin, ve kterých se přes týden setkává většina členů sboru u modliteb, studia bible, svědectví apod.²⁸

Zpočátku panovalo negativní vidění jak letničního hnutí, tak i charismatické vlny nejen kvůli odlivu členů z již etablovaných církví a štěpení církví. Kritika směřovala hlavně k entuziasmu odtrženého od reality, elitářským a manipulativním tendencím a přílišnému zaměření na negativní působení démonů v lidském životě. Vojtíšek udává, že Apoštolská církev, Církev Křesťanská společenství i ostatní u nás nově vzniklé náboženské skupiny si už získaly, nebo získávají postavení respektovaných církví, kritizované tendence z počátku 90. let opouští a pokračují v zapojení laiků do církevního života.²⁹

2.3 Hnutí Víry

2.3.1 Dějiny hnutí

Hnutí zdůrazňující dar uzdravování vzniklo již po druhé světové válce ve spojení s pastorem Oraleem Robertsem ve Spojených státech amerických a Hnutí víry jim bylo výrazně ovlivněno.

Hnutí Víry vzniklo z pentakostalismu v 70. letech ve Spojených státech amerických jako široká náboženská platforma pod vlivem hnutí Nového myšlení. Nové myšlení je volný myšlenkový proud rozvíjený v první polovině 19. století ve Spojených státech amerických, jenž zpopularizoval Američan Phineas Parkhursts Quimby. Hnutí razilo tezi, že uzdravení nemocného je přímo závislé na jeho víře a pokud je nemocný uzdraven mentálně, je uzdraven i fyzicky (tzv. Swedenborgův koncept souvztažnosti, dle švédského mystika Emanuela

²⁷ Apoštolská církev. [online]. [cit. 18. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.apostolskacirkev.cz/view2.php?rstema=13&stromhmenu=6:13>>.

²⁸ Kulihová, B., Apoštolská církev v České republice [rukopis], Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav religionistiky, 2006.

²⁹ Vojtíšek, Z., Nová náboženská hnutí. Jak jim porozumět?, Praha: Alfa Publishing, 2007, s. 22.

Swedenborga³⁰ †1772). Tato myšlenka zasáhla postupně celý západní svět a ovlivnila většinu církví a proudů pentakostálního hnutí.³¹

Za vůdčí osobnost Hnutí Víry je všeobecně považován Kenneth Erwin Hagin (1917-2003), původně pastor pentakostální církve Shromáždění Boží a misionář hnutí uzdravovací obnovy. Inspiraci získal Hagin v dílech pastora Esseka Williama Kenyona (1867- 1948). Kritika mu vyčítala téma odmítání lékařské péče v kázáních, nebo vyslovování kleteb nad protivníky. Dokonce byl obviňován, že kletby způsobily několik úmrtí. Hagin zřídil v roce 1974 biblické studijní centrum Rhema Bible Institut (rhéma, řec. výraz pro slovo vyřčené ve víře, které působí realitu³²) ve městě Tulsa v americkém státě Oklahoma. Absolventi biblické školy následně rozšířili učení do celého světa mezi klasické letniční i charismatické sbory.

Výrazný byl také vliv teleevangelisty Kennetha Copelanda (* 1937), jehož audionahrávky kázání se staly inspirací pro založení mnoha sborů v Evropě. Zajímavostí je, že mateřská Haginova letniční církev Shromáždění Boží zaujala k novému učení rezervovaný postoj, přestože prvky Hnutí Víry jako pozitivní myšlení a pozitivní vyznávání jsou v letničních církvích obvyklé. Potvrzením budiž osoba korejského letničního pastora Paula Davida Yonggi Cho, který silně propaguje některé myšlenky Hnutí Víry nebo pastora Reinharda Bonnkeho v Africe. Jedním z přímých Haginových žáků na biblické škole v Rhemě se stal i Švéd Ulf Ekman (* 1950), jenž po ročním studiu založil roku 1983 ve švédské Uppsale nadaci Slovo života, následně i biblickou školu, nakladatelství a jiné instituce, jimiž Ekman úspěšně rozšiřuje myšlenky Hnutí Víry do celého světa.³³

K dalším učitelům Hnutí Víry patří německý lékař a pastor Wolfhard Morgies, jenž vede Sbor na cestě v Berlíně. Dalším evropským centrem je Budapešť. Zde vznikl sbor už v roce 1978, v jeho čele stojí pastor Sandor Németh. Celosvětový vliv i působnost díky masovým evangelizacím si získal australský pastor Steve Ryder (* 1945). Dále již pět let po mateřském centru v Tulse vzniklo pod vedením pastora Raye McCauleyho (* 1949) a Lindy McCauleyové biblické centrum Rhema v Johannesburgu v Jihoafrické republice a stalo se nejvýznamnějším centrem Hnutí Víry na jižní polokouli.³⁴

³⁰ Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství, Praha: Portál, 2004, s. 218.

³¹ Ibid., s. 251.

³² Vojtíšek, Z., Netradiční náboženství u nás, rukopis 2. vydání, s. 49-50.

³³ Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství, Praha: Portál, 2004, s. 118-119.

³⁴ Ibid., s. 119.

Zřízení Hnutí Víry není organizačně svázáno pevnou strukturou, ale má pouze několik center, hlavní v Tulse a dále v Uppsale, Berlíně, Budapešti a Johannesburgu. Publikace, nahrávky a cestující misionáři jsou hlavními způsoby šíření učení. Kromě církevních organizací jsou Hnutím Víry inspirované i různé samostatné sbory, školící centra, nadace aj. V této souvislosti tedy mluvíme spíše o různé míře ovlivnění ostatních církví tímto hnutím, než vznikem jedné celosvětové církve.³⁵

2.3.2 Věrouka a praxe

Kromě Bible jsou zdrojem nauky Hnutí Víry hlavně množství publikací a nahrávek pastorů a učitelů. V některých prvcích přesahuje Hnutí Víry pentakostální tradice. Tím je například teze o satanově přirozenosti v nekřesťanském člověku a naopak Boží přirozenosti v křesťanovi, která mu tak dodává božskou substanci. Stejně tak myšlenka o vykoupení, umožněném Ježíšovým sestoupením do pekel, nebo víra v autoritě věřících nad duchovním světem jsou dalšími teologickými důrazy.³⁶

Nejcharakterističtější učení hnutí je však učení o moci víry, které Vojtíšek popisuje následovně: „Hnutí Víry tvrdí, že v možnostech člověka je mnohem víc, než co běžně využívá, a že tento lidský potenciál chce Bůh naplnit tak, aby člověk ve všech směrech prosperoval. Za jediný limitující faktor se považuje naše víra, protože podle tohoto učení lidé mají jen to, čemu věří, co si představují, co na Bohu nárokují. Hnutí víry tedy doporučuje pozitivní myšlení, vizualizaci žádoucích věcí a situací, proklamace těchto věcí a situací jako již uskutečněných a další techniky, rozvíjené paralelně také v současných podobách hnutím Nového myšlení“.³⁷

Hnutí Víry již brzy začalo hlásat, že je v moci každého lidského jedince zajistit si zdraví, štěstí, bohatství, a je dokonce v jeho možnostech ovlivňovat i vytvářet realitu, v níž žije. Podle tohoto učení Bůh chce, aby člověk ve všech směrech prosperoval. „Teologie prosperity“ dokonce prohlašuje, že jediným limitujícím faktorem lidské úspěšnosti je lidská víra, respektive lidská řeč. Člověk má jen to, čemu doopravdy věří, co si představuje jako realitu a o čem hovoří jako o hotové věci (na rozdíl od informujícího slova logos, slovo vyřčené ve víře, které realitu působí, je rhéma).³⁸

³⁵ Filipi, P., Křesťanstvo, Brno: CDK, 2001, s. 163.

³⁶ Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství, Praha: Portál, 2004, s. 119.

³⁷ Ibid., s. 119.

³⁸ Vojtíšek, Z., Netradiční náboženství u nás, rukopis 2. vydání, s. 49-50.

Lidská víra v Boží moc uskutečňovanou skrze božskou substanci v křesťanovi umožňuje překonat a odstranit lidská omezení v běžném životě. Moc víry je obsažena i v „teologii prosperity“, tedy v přesvědčení, že věřící má být zdravý, majetný, profesně i jinak úspěšný a má zemřít až sešlostí věkem. Tato víra ve zbohatnutí je potvrzována například při dobrovolných sbírkách darování vysokých finančních částek k náboženským účelům. Emotivní bohoslužby a masové náboženské akce doprovázené manifestacemi darů Ducha svatého tuto moc vítězné víry mají potvrzovat.³⁹

Přirozeně má Hnutí Víry i své kritiky a odpůrce.⁴⁰ K nejčastějším výhradám v praxi Hnutí Víry (ale i obecně letničního hnutí) se řadí až přepjatá emocionalita a přílišný důraz na prožívání duchovní zkušenosti. Kritizováno je několik prvků, které se Bibli i křesťanské tradici vzdalují. Na domácí scéně poukazuje například Hošek k tendencím odmítat lékařskou péči.⁴¹ K všudypřítomnému triumfalismu směřují nedůvěřivé pohledy sekulární veřejnosti a poukazuje se na možnou skutečnost, že tato víra i praxe v překonání veškerých životních překážek bude přitahovat takové jedince, pro které životní omezení nic neznamenaají, nebo se naopak s nimi nedokážou vyrovnat. Pokud se jedinci pod dojmem úspěchu triumfalismu (nadsazované zprávy o různých úspěších a uzdraveních) a nepřekonatelné síly víry nesplní nadnesená očekávání, lze očekávat silné zklamání, frustrace, popř. psychické potíže. Toto je obzvlášť pravděpodobné u těch jedinců, kteří mají tendence tyto neúspěchy vysvětlovat svou slabou vírou a tedy zklamáním před sebou samým i Bohem.⁴²

Do povědomí nejen odborné veřejnosti se dostal výzkum Dr. Swartlinga, který zkoumal v roce 1991 duševní stav skupiny čtyřiceti tří bývalých studentů biblické školy Livets Ord formou polostrukturovaných rozhovorů. Výsledky byly zveřejněny v časopise *Cultic Studies Journal*⁴³ a předneseny mimo jiné v Marseille v březnu roku 2004 na konferenci *Fédération Européenne des Centres de Recherche et d'Information sur le*

³⁹ Vojtíšek, Z., *Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, Praha: Portál, 2004, s. 119.

⁴⁰ zájemcům o bližší kritické teologické zhodnocení učení Hnutí Víry může posloužit například McConnel, Daniel R., *Jiné evangelium- historická a biblická analýza hnutí Víry*, Albrechtice: Křesťanský život, 1996 nebo Stetz, John, *Svrablavé uši. Studium falešných učení ohrožujících hnutí charismatické obnovy*, Albrechtice: Křesťanský život, 1995.

⁴¹ Hošek, P., *Uzdravení vírou*, in *Dingir*, 2008/2, s. 17.

⁴² Vojtíšek, Z., *Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, Praha: Portál, 2004, s. 121-122.

⁴³ *Cultic Studies Journal*. [online]. [cit. 4. 7. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.csj.org/pub_csj/cs_j_vol09_no1_92/abst_problems_ex.htm>.

Sectarisme (Evropská federace výzkumných a informačních center o sektách)⁴⁴. Namátkou jen několik výsledků průzkumu. U více než 60% respondentů se po absolvování biblické školy projeví různé psychické a psychosomatické potíže, potřeby vyhledat psychiatrickou pomoc, pokusy o sebevraždu, přibližně čtvrtina respondentů se následně podrobila psychiatrické léčbě. Respondenti přičítali své potíže činnosti v církvi Livets Ord.

2.4 Církev Livets Ord

Švédská církev Livets Ord (švéd. Slovo života) je představitelem vlny charismatické obnovy a v současné době je zároveň jedním z největších a nejvýznamnějších představitelů Hnutí Víry ve světě. Již zmíněná skutečnost, že neexistují relevantní a důvěryhodné primární prameny pojednávající uceleně o církvi Livets Ord, zapříčinila nutnost čerpat o tématech vzniku, dějin a činnosti církve Livets Ord prakticky jen z jediného pramene.⁴⁵ Následující kapitoly proto vnímám z hlediska kritického postoje k tématu a ověřování pramenů jako problémové a toto otevřeně přiznávám. Potřebu tyto témata reflektovat a udržet tak kontinuitu však považuji za natolik potřebné pro tuto diplomovou práci, že je zde uvedu.

2.4.1 Osobnost Ulfa Ekmana

Osoba Ulfa Ekmana je klíčovou a nedílnou součástí celé historie církve, proto si dovoluji krátce popsat momenty, které formovaly osobnost Ulfa Ekmana.

Ekman vzpomíná na svoje dětství prožité v 50. a 60. letech minulého století na západním pobřeží Švédska v Göteborgu jako na poklidné, šťastné a ničím výjimečné dětství ve stejně poklidné rodině pracující třídy. K politické orientaci své rodiny říká, že většina z toho, co se doma četlo a dostávalo se mu do rukou, patřilo mezi nejlepší „levičácké“ myšlenky a bylo nemyslitelné, aby rodina volila jinou stranu, než sociálně demokratickou. Levicové revoluční tendence a nepokoje pronikly v polovině 60. let i do Švédska a radikalizovaly společnost. Ekman se tak při studiích na střední škole často připojoval ke studentským protestním pochodům a vyjadřoval tak své smýšlení. Při svém studentském hledání pravdy projevoval zájem o východní náboženství a mystiku i teorií socialismu, ale náboženská témata se mu vysloveně přičila.⁴⁶

Rok 1970 prezentuje Ekman jako konec svého (a věčného lidského) mládežnického hledání, když objevil víru za trpělivé pomoci svého přítele, který mu dlouho a opakovaně

⁴⁴ Fédération Européenne des Centres de Recherche et d'Information sur le Sectarisme. [online]. [cit. 4. 7. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://griess.st1.at/gsk/fecris/100%20conf%20eng%20SWARTLING.htm>>.

⁴⁵ Ekman, U., Našiel som svoj osud, Bratislava: Slovo života international Bratislava, 2009.

⁴⁶ Ibid., s. 7-9.

svědčil o Bohu. Svůj obrat vnímá tak, že to čemu se tak urputně bránil, si ho našlo a získalo svou pravdou.⁴⁷ S uvědoměním si svého povolání spojil studium etnografie a nezápadních kultur na univerzitě v Uppsale. Zde v křesťanském prostředí popisuje své první setkání s manifestací daru Ducha svatého, kdy mu byly vyléčeny rok trvající bolesti v boku. Svůj obrat následně potvrdil křtem ve vodě.⁴⁸ Ekman si cení prvních roků na univerzitě v Uppsale, které mu daly základy víry. Zde se připojil ke křesťanské studentské organizaci Navigátoři, která stála mimo pronikající charismatické tendence a na tyto novinky pohlížela s nedůvěrou. Přestože už byl pokřtěný v Duchu svatém, byl veden k tomu, aby se modlil v jazycích jen v soukromí. Volný čas vyplňoval studiem biblických témat a přímými osobními rozhovory a evangelizacemi mezi studenty různých denominací. Ekman tuto pětiletou (1970- 1975) životní etapu hodnotí tak, že v ní získal množství argumentačních a rétorických zkušeností, ze kterých těží celý život.⁴⁹

Na bakalářské studium navazoval na vyšším studijním stupni oborem teologie. Zde se dočkal nepříjemného překvapení v sekulárním prostředí a učitelském vedením, které vyučovalo liberální teologii a silně kritickému pohledu v mnoha studijních tématech teologie, s čímž bojoval po celou dobu studia. Naopak veskrze pozitivně hodnotí interakci se studenty mnoha odlišných denominací, když si mohl vybírat, zda diskutovat s revolučními křesťanskými socialisty opíjejícími se vínem, nebo na opačném pólu s budoucími kněžími o významu kadidla.⁵⁰

Dalším milníkem bylo setkání s budoucí manželkou Birgittou, dcerou metodistických misionářů, která navíc byla aktivní v charismatickém probuzení. Pod jejím vlivem a vlivem svého tchána Stena Nilssona objevil Ekman v sobě silnou žízeň po tématu nadpřirozena, modliteb v jazycích a darů Ducha svatého.⁵¹ Díky audionahrávkám Kennetha Copelanda od svého tchána se Ekman seznámil s učením Hnutí Víry, což jej podnítilo k dalšímu usilovnému studiu biblických témat, tentokrát se zaměřením na nová témata Hnutí Víry, která jej tak silně oslovila. Po dlouhou dobu se však ve většině denominací stále setkával s odmítáním fenoménů Boží moci, uzdravování a obecně zázraky. Přesto, nebo právě proto v jedné z takových denominací, ve studentském evangelizačním hnutí SESG přijal post kaplana.⁵²

⁴⁷ Ibid., s. 12-15.

⁴⁸ Ibid., s. 19-20.

⁴⁹ Ibid., s. 22-25.

⁵⁰ Ibid., s. 27.

⁵¹ Ibid., s. 28-30.

⁵² Ibid., s. 31-33.

Po kněžském svěcení v roce 1979 se Ekman stal kaplanem univerzity v Uppsale. Mezi Ekmanem a hnutím SESG přirozeně narůstalo napětí díky odlišnému pohledu a důrazu na myšlenky Hnutí Víry. V roce 1980 se Ekmanovi naskytla příležitost k první cestě do Tulsy s přítelem Robertem Ekhem.⁵³ Zde v Rhema Bible Training Centre v Tulse a na konferenci v Novém Mexiku a Texasu měl možnost slyšet kázání Kennetha Hagina, Lestera Sumralla, Kennetha Copelanda a Johna Osteena a vidět všude kolem sebe funkční sbory se silným důrazem na manifestace Ducha svatého a zázraky. Ekman uvádí, že na jednom ze shromáždění měl vidění⁵⁴, z jehož metafory a promluvy Ducha svatého k sobě porozuměl svému duchovnímu poslání.⁵⁵

Roku 1981 se Ekman rozhodl i s rodinou (ženou Birgittou a dvěma syny) odjet na rok biblických studií do Tulsy. Hnutí SESG opouštěl s pocitem dokončené práce, jelikož zde nastalo duchovní probuzení a na posledním studentském shromáždění uppsalské univerzity bylo přítomno více než desetinásobný počet osob, než když začal. Potvrzení Boží vůle o studiu v Tulse vidí Ekman v množství menších nebo větších finančních zázraků, které jeho rodina zažila. Téměř celý rok totiž byli bez finančních prostředků. Po ročním studiu a návratu do Švédska už charismatická vlna ztrácela na síle. Ekman bez stálého místa ke službě cestoval po švédských sborech a všímal si potřeby nové reformace a probuzení ve Švédsku a hladu po evangeliu spojeném se zázraky. V tom spatřoval prostor pro novou iniciativu.⁵⁶

2.4.2 Dějiny církve

Ekman přiznává, že po celý čas studia v Tulse zápasil s myšlenkou založit novou církev, ačkoliv atmosféra a zvyklosti ve švédském pentakostálním hnutí tomu dlouhodobě nebyla nakloněna. Přes to všechno v květnu 1983 založil církev Livets Ord jako nadaci. Následné aktivity nabraly vysokou rychlost. O několik měsíců později vznikla biblická škola. První rok se zapsalo ve Švédsku bezprecedentních 200 studentů. Už tento první ročník připravil misionáře, kteří zakládali misie a sbory po celé Skandinávii, v Rusku i ve východní Evropě. Jedním z prvních kroků byla také hromadná výroba audionahrávek a základních tiskovin. Na shromážděních v Uppsale se začaly dít zázraky, informace se rychle šířila a

⁵³Pozn: Robert EKH je v současnosti vedoucí a pastor církve Livets Ord v Uppsale. Je blízkým spolupracovníkem Ulfa Ekmana a jedním ze zakládajících členů církve Livets Ord.

⁵⁴ Na velkém poli v otevřené krajině byl v zemi zasazený žalud, z něhož vyrostl statný dub (Ekman znamená ve švédštině dubový muž) a jeho větve se rozprostíraly a tvořily mohutnou korunu. Potom viděl rybu ležící na skále na břehu moře, jak lapá po dechu a otvírá žábra. Náhle se vymrštila do vzduchu, vklouzla do vody, plavala chvíli tam a zpět a potom zmizela v moři.

⁵⁵ Ekman, U., Našiel som svoj osud, Bratislava: Slovo života international Bratislava, 2009, s. 38.

⁵⁶ Ibid., s. 41-46.

spolu s často opakovaným úderným heslem „žít vítězně“ přinášela rychlý růst členské základny. Ekman však považuje za vhodné upozornit, že výraz „žít vítězně“ neznamená život bez problémů a život podle Bible neslibuje pohodlný život a sebeuspokojení, ale mluví o trápeních, zkouškách a útocích. Potvrzením tohoto se dle Ekmana stala mohutná vlna odporu a kritiky jak ze strany křesťanů, tak i nevěřících, která byla završena projevy násilí a dokonce dvěma bombovými útoky. Ekman však ani zpětně nenachází žádné vážné důvody pro vlnu pronásledování, ale příčinu vidí ve špatné duchovní atmosféře a napětí v zemi, což si vyžádalo „vypouštěcí ventil“.⁵⁷ Jinde píše, že ve společnosti, kde narůstá sekularizace, vidí vznik církve Livets Ord jako duchovní léčbu šokem.⁵⁸

Ekman vzpomíná, že tlak na církev mezi lety 1983 až 1988 byl enormní. Kritika proudila z tisku, rozhlasu i televize. Kromě teologů a křesťanů z různých denominací (kteří se dle Ekmana cítili uražení, nebo se báli ztráty svého monopolu), se ke kritice přidávali psychologové i novináři, kteří neměli ani základní poznání Bible či teologie. Lidé, kteří opustili Livets Ord, byli v tisku nazvaní utečenci, mělo docházet k vytrhávání vět z kontextu v kázáních a vzniku zlomyslných a zaujatých reportáží v hlavním vysílacím čase, které neznalá veřejnost přijímala jako pravdu. Přes to všechno Ekman zpětně přiznává, že ne vždy formuloval vše správně a že v ostré a napjaté atmosféře některé jeho výroky byly zbytečně vyhrocené.⁵⁹ To vše přirozeně způsobilo, že církev se po nějakou dobu uzavřela do sebe a její vedení komunikovalo s veřejností méně a méně.

Církev byla založena jako trustová společnost (zřízení podobné nadaci). V tisku se podrobně rozebíralo množství odlišností oproti jiným denominacím: uspořádání, ustanovení starších i pouhá funkce uváděčů na akcích církve a shromážděních, různé zvláštnosti a obsahové prvky bohoslužby. Zde Ekman zdůrazňuje, že „církev musí být založena na základě biblických principů, ne na principech zákonů“. Přes pokračující vlnu kritiky, vznikaly ve Švédsku další nové sbory. Ekman však přiznává, že ne všechny byly inspirované dobrými základy víry a ne se všemi souhlasil.⁶⁰ Stejně se Ekman distancuje od případných nevhodných výroků a způsobů chování zaměstnanců církve či studentů biblické školy s tím, že přece není v lidských silách kontrolovat a být následně zodpovědný za chování takového množství lidí.⁶¹ Za největší lži považuje Ekman obvinění ze špatného zacházení a pohrdání

⁵⁷ Ibid., s. 47-50.

⁵⁸ Ibid., s. 59.

⁵⁹ Ibid., s. 60-61.

⁶⁰ Ibid., s. 58.

⁶¹ Ibid., s. 65. V době původního vydání knihy 6000 studentů. Při slovenském vydání v květnu 2009 už biblickou školu v Uppsale skončilo 22 000 studentů a po celém světě 55 000 studentů, pokud by se počítaly i školy, které založili absolventi těchto škol.

postiženými lidmi a z vyučování, že nemoci jsou trestem od Boha a jsou příčinou hříchu. Zpětně z celé vlny kritiky už Ekman neobviňuje ani tisk ani různé bývalé členy církve. Znovu přiznává, že se dopustili chyb, ale nikdy s úmyslem lidi zranit, omezovat, nebo obírat o peníze a už vůbec ne vytvořit sbor podobný sektě odtržené od společnosti.⁶²

Se sílicí kritikou přicházeli i otevřené projevy nenávisti k osobě Ulfa Ekmana a projevy násilí a vandalismu (znečištění zahrady, rozbití oken, nápisy na stěně domu vyzývající k fyzické likvidaci). Vše vyvrcholilo dvěma bombovými útoky. Jedna bomba poškodila vstupní halu budovy církve a druhá byla umístěná v opancěřované poštovní schránce Ekmanových. Obě exploze se obešly bez zranění. Následně byl na parkovišti církve zatčen satanista ozbrojený ručním granátem.⁶³

S trvalým růstem členů církve přišla nutnost nového většího sídla. Ze sbírek a darů byla postavena a roku 1987 otevřena nová budova pro 4000 návštěvníků a sídlo církve. Následně po několika odmítnutích (za vlády sociální demokracie) bylo uděleno povolení založit křesťanskou školu (za vlády konzervativní strany) a posléze byla přiznána i státní dotace. Ve školním roce 1995-1996 školu navštěvovalo 550 žáků první až deváté třídy a škola se tak stala jednou z největších soukromých škol ve Švédsku. V roce 1990 následovalo založení křesťanského gymnázia (od roku 1996 přiznána státní finanční podpora) s naplněnou kapacitou přibližně 100 studentů. Po dlouhých přípravách byla založena v roce 1994 i vysoká škola s třemi fakultami (teologie, filosoficko-humanitní a pedagogie). Vysoká škola je v současnosti v úzké spolupráci s Univerzitou Orala Robertse v Tulse v USA.⁶⁴ V současnosti již fakulta nabízí z důvodů nenaplnění kapacit jen studijní obor teologie.⁶⁵

Ekman a jím založená církev od samotného počátku deklarovali, že jedním z hlavních cílů bude evangelizační a misijní činnost v zahraničí. Největší dosud trvající misie po stránce rozsahu i dosahu, počtu pracovníků i finančních nákladů je misie nazvaná Ruská vnitrozemská misie. První návštěvu do Sovětského svazu uskutečnil už v roce 1985 pomocný pastor sboru Livets Ord v Södertalnu Carl-Gustaf Severin. Následovali i další velcí misionáři církve (Ove Sandberg, Bengt Wedemalm, Micael Lundin), v roce 1989 a 1990 také Ulf Ekman. S politickými změnami a příchodem glasnosti do Sovětského svazu se dostavil i velký misijní úspěch, proběhlo množství velkých evangelizací s mnoha zázraky a došlo k založení množství sborů. Ekman udává, že do této misie bylo během čtyř let investováno asi 5 mil. USD a přeloženo a vydáno pro tuto misii více než čtyři miliony knih. Od roku 1990

⁶² Ibid., s. 63.

⁶³ Ibid., s. 70.

⁶⁴ Ibid., s. 71-91.

⁶⁵ Rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem, 2011.

začaly i misijní cesty na Ukrajinu a do Pobaltí. V roce 1991 nabídl církví bývalý úředník KGB pronájem vlakové soupravy, která dříve sloužila Komsomolu jako propagační nástroj. Ve dvou letních měsících tak proběhla unikátní misijní akce, při které vlak cestoval od Leningradu na východě po Chabarovsk na Sibiři, byl plný mladých misionářů, biblí, křesťanské literatury, audionahrávek a videokazet, potravin i léků. V každé důležité stanici zastavoval, organizovaly se shromáždění, hrálo se divadlo a navštěvovaly se různé státní instituce, nemocnice, školy, dětské domovy apod. Misijní cesty následovaly do Běloruska, Kazachstánu, Arménie a Ázerbajdžánu.⁶⁶ Spolu s otevřením Ruska se začala otevírat i východní Evropa a nové misijní cíle v Československu, Maďarsku, Bulharsku, Jugoslávii a Albánii. Albánská misie získala i politický charakter poté, co albánský ministr kultury zařídil (za účelem oslabení komunistické strany a posílení strany vlastní) ve státní televizi večerní čtyřhodinový televizní přenos z evangelizace na fotbalovém stadionu v Tiraně, kam mělo přijít 20 000 návštěvníků. Stejně tak v roce 1992 přenášela bulharská televize evangelizaci v Paláci kultury v Sofii, nazvanou Nebeská exploze. Následující den mělo přijít na evangelizaci na stadionu 40 000 lidí. Krátce nato proběhla velká evangelizační kampaň v Řecku v Aténách. V roce 1992 se uskutečnila misie na Dunaji, při které se pronajatá loď plavila od Vídně a zastavovala v Bratislavě, Budapešti a Bělehradě. Ve městech kázali evangelium a distribuovali literaturu. Kromě Ruska tak církve Livets Ord misijně působila i ve východní Evropě evangelizačními kampaněmi a překladem knih do různých jazyků. Ekman uvádí, že založili osm biblických škol. Na největší biblické škole v Moskvě studovalo v roce 1996 více než 500 studentů. Brněnskou biblickou školu, která se v roce 2008 přestěhovala do Bratislavy, vystudovalo 350 studentů.⁶⁷

Další významnou misijní kapitolou i výrazem postoje církve Livets Ord se stala činnost v Izraeli. Ekman se otevřeně hlásí k podpoře Izraele, jako k biblické odpovědnosti a zeměpis Izraele popisuje jako páté evangelium a vizuální pomůcku k předchozím čtyřem. V návaznosti na ruskou misií a začínající emigraci ruských Židů do Izraele vznikla „Operace Jabotinsky“.⁶⁸ Po informačních kampaních a komunikaci s židovskými obcemi v Rusku byla zrekonstruována loď z druhé světové války a za podpory Židovské agentury začala

⁶⁶ Ekman, U., *Našiel som svoj osud*, Bratislava: Slovo života international Bratislava, 2009, s. 92-102.

⁶⁷ *Ibid.*, s. 102-108.

⁶⁸ Ze'ev Jabotinsky (rozený Vladimir Yevgenyevich Zhabotinsky, †4. srpna 1940), pravicový sionista, zakladatel židovské sebeobrané organizace v Oděse, pomohl vytvořit židovskou legii britské armády v druhé světové válce, zakladatel a vůdce militantní sionistické podzemní organizace Irgun.

přepřavovat ruské Židy. Poté, co loď v roce 1998 dosloužila, pokračoval projekt s letadlovou dopravou a k roku 2008 bylo přestěhováno do Izraele 7000 Židů.⁶⁹

Ekman konstatuje, že vytrvalá práce v zahraničí i ve Švédsku v souvislosti s růstem církve postupně také začal měnit pohled společnosti. Za průlomové považuje vysílání nedělní bohoslužby ve švédské národní televizi v květnu 1990 a svůj následný televizní rozhovor. Došlo také k vzájemnému přiznání ke spolupráci s švédským letničním hnutím a začaly se tak odstraňovat denominační bariéry. Posledním velkým misijním prostředkem se stal projekt křesťanského televizního kanálu GOD Channel Europe, který vysílá po celé Evropě.⁷⁰

2.4.3 Věrouka a praxe ústy Ulfa Ekmana

Ekman se opakovaně a otevřeně hlásí k myšlenkám Hnutí Víry ale církev Livets Ord a její činnost chápe spíše jako povýšení některých principů a jejich dovedení k vyšší kvalitě. Těmi prvky jsou kromě „vítězného života“ díky moci víry a obzvláště silného důrazu na projevy Ducha svatého (zejména uzdravování, glosolálie a prorocství) také dosud bezprecedentní důraz až dravost v misiích a evangelizační činnosti po celém světě. Ke křtu Duchem Svatým říká, že dává něco, co nemůže lidské schopnosti nahradit a že abychom mohli dělat, k čemu nás Ježíš povolal, potřebujeme skutečnou nadpřirozenou moc.⁷¹ Schopnost činit zázraky se tak v tomto vidění stává prakticky nutností pro vedoucí pracovníky, učitele, misionáře a pastory a je potvrzením jejich povolání pro další činnost v církvi.

Ekman zdůrazňuje chápání významu ekumenismu a nutnost ekumenické spolupráce, když říká, že Bůh je připraven používat různé denominace pro růst lidí ve víře.⁷² O ostatních denominacích se Ekman vyjadřuje nečekaně neutrálně a smířlivě, když odmítá názory, že církve, které nežijí v Duchu svatém, se automaticky ve svém učení mýlí. Žádná denominace, mimořádná liturgie, ani jedinečný pastor nemá důvod si myslet, že někde existuje recept na pravdu a Bůh chce, aby všichni věřící bez ohledu na denominaci rostli ve víře. Stejně tak Ježíš je povýšen nad státní církve, letniční hnutí, nebo nějaký projev Ducha svatého.⁷³ Je však zřejmé, že tento nový kurz směrem k ekumenismu je spíše otázkou změn v posledních letech minulého tisíciletí.

⁶⁹ Ekman, U., Našiel som svoj osud, Bratislava: Slovo života international Bratislava, 2009, s. 109-119.

⁷⁰ Ibid., s. 120-124.

⁷¹ Ibid., s. 17.

⁷² Ibid., s. 20.

⁷³ Ibid., s. 38-39.

Důraz na růst a šíření církve zdůrazňuje i Ekman. Církev nepoužívá statistiku, aby někoho překonávala, ale protože růst je přirozenou součástí křesťanského života, což má potvrzovat i apoštol Jan.⁷⁴ V reflexi na předchozí období církve, kdy působila značně radikálněji a zda se změnila, odpovídá: „Velmi často se nás ptají, zda jsme se změnili. Může se zdát, že ano i ne. Ne, protože základ naší teologie, naší vize, práce a naše názory zůstávají stejné. V těchto věcech jsme se opravdu nezměnili. Máme stejnou Bibli, evangelium, stejného Ježíše i Ducha svatého. Odpověď... může být také ano. Nabyli jsme zkušenosti, některé věci jsme začali chápat i z jiného úhlu, dozráli jsme a poučili se z vlastních chyb. Nejsme si tak jistí, jako když jsme začínali“.⁷⁵

Teologické kritiky ostatních církví směřovaly například na přesvědčení učení Livets Ord, že každý věřící, který žije spravedlivým životem před Bohem, by měl dostat odpovědi na modlitby, má právo aby se mu děly zázraky nebo činil zázraky a zažíval vítězství. Přes tyto přesvědčení Ekman znovu prohlašuje, že Bůh určitě nemá v plánu vytvářet elitní skupiny křesťanů, ani skupiny, které si hrají na nepřemožitelné vítěze. Bůh chce armádu vítězných křesťanů, bez ohledu na jejich minulost, nebo vyznání.⁷⁶

Ekman přiznává i jedno historické téma, ve kterém viděl a vidí nebezpečí rozkolu v církvi. Tím je učení o osvobození od duchů, resp. kladení příliš velkého důrazu na vysvobození z moci zlých duchů a radikalizace učení o vysvobozování. Tyto nebiblické tendence už kritizoval u pastorů těch sborů, kterých se to týkalo, už před mnoha lety a sám se od těchto důrazů odloučil. Přesto podotýká, že Bible učí o vysvobození od duchů a v dnešní době vysoké okultní aktivity, východních náboženství, alkoholu, drog a abnormální sexuální aktivity, má toto učení ještě větší význam.⁷⁷

Jedním z dalších kritizovaných znaků církve, ke kterému se Ekman považuje za nutné vyjádřit je „učení prosperity“ a všemožné sliby těm, kteří finančně přispějí na činnost církve. Zde je Ekman přesvědčený, že jen kázali to, co píše Bible o rozmnožování darů a požehnání dávajícím.⁷⁸ Také argumentuje potřebou finančně pokrývat evangelizační kampaně církve po světě a nutnosti být finančně připravený, až přijde finančně nejnákladnější evangelizace v historii, spojená s globálním probuzením v posledním čase, jak se píše v Jakubovi 5:9.⁷⁹

⁷⁴ Tím bude oslaven můj Otec, když ponese hojné ovoce a budete mými učedníky (Jan 15:8).

⁷⁵ Ekman, U., Našiel som svoj osud, Bratislava: Slovo života international Bratislava, 2009, s. 52-53.

⁷⁶ Ibid., s. 55-57.

⁷⁷ Ibid., s. 66-67.

⁷⁸ 2.Kor 9:6-11, Luk 6:38.

⁷⁹ Ekman, U., Našiel som svoj osud, Bratislava: Slovo života international Bratislava, 2009, s. 78-79.

2.4.4 Misijní činnost v Československu

Výrazná misijní činnost církve Livets Ord významně zasáhla i Československo zejména po roce 1989. Prostředkem a platformou pro rozsáhlou misijní činnost se stal teologický seminář církve Livets Ord v Uppsale založený v roce 1993. V současnosti seminář nabízí studium bakalářské, magisterské i navazující a dává možnost i dálkového individuálního studia po internetu a úzce spolupracuje s největší charismatickou univerzitou na světě, Univerzitou Orala Robertse v Tulse ve Spojených státech amerických.⁸⁰

Ačkoliv největší misijní úsilí uppsalské církve směřovalo od počátku do Ruska a východní Evropy, bylo výrazně zasaženo i Československo. První kontakty švédských misionářů z uppsalského sboru zajistili už před rokem 1988 Micael Lundin a Bengt Wedemalm, kteří před revoluci uskutečnili několik tajným misijních cest do Prahy. Zde komunikovali s pozdější skupinou Voda života a ostatními skupinami kolem ní a zásobovali je tajně pašovanou křesťanskou literaturou a video i audio nahrávkami kázání a vyučování. Jedním z prvních oficiálních kontaktů se švédskými misionáři byl iniciován českou stranou, resp. církví Jednota bratrská, která pozvala zástupce uppsalského sboru na svou pražskou konferenci. Uppsalská církev hlásící se k letničnímu hnutí byla přijímána rezervovaně, ale přítomna byla i skupina mladých lidí kolem Alexandra Fleka a pozdější církve Voda života, která vystoupení švédských misionářů přijala velmi nadšeně. Z této spolupráce vzniklo několik veřejných evangelizací pod vedením Micaela Lundina a Bengta Wedemalma. Nejvíce vzpomínána je velká veřejná evangelizace v Holešově z roku 1988 pod vedením obou misionářů výše. Na základě tohoto zážitku se ve skupině kolem Alexandra Fleka začala formovat vize o založení samostatného sboru v Praze. Další misijní aktivitou se stala v roce 1990 Středoevropská konference víry v Praze s Ulfem Ekmanem, kde bylo přítomno 1200 návštěvníků.⁸¹

Švédská misijní činnost se projevila i v Brně a to na jaře roku 1989, kdy byla pronajata budova bývalé jízďárny v Brně Žebětíně a proběhla evangelizační konference vedená misionářem Bengtem Wedemalmem na niž se sešlo asi 150 osob z různých denominací a sborů.⁸² Směřování misijních aktivit do Brna potvrdil i Micael Lundin, když se přistěhoval i s rodinou do Holešova, aby byl v úzkém kontaktu se skupinami a sbory, ze kterých se v roce 1992 zformoval sbor Slovo života.⁸³ Následující misijní činnost

⁸⁰ Oral Roberts University, Tulsa, USA. [online]. [cit. 22. 7. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.loteol.se/default.aspx?idStructure=7718>>.

⁸¹ Rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem, 2011.

⁸² Rozhovor s členkami církve Slovo života Brno Ivanou Lackovou a Marií Kroupovou, 2011.

⁸³ Ibid.

uppsalského sboru Livets Ord v České republice je blíže popsána ve třech kapitolách popisující dějiny církve Slovo života v České republice.

3. Výzkumná část

3.1 Kvalitativní terénní výzkum

3.1.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém představuje neexistenci pramenů o souvislé kontinuitě skupin z období formujících se před revoluci a do roku 1992 mimo Prahu, z nichž se později formovala církev Slovo života. Rozhovor s paní Ivanou Lackovou a Marií Kroupovou se tak zpočátku vyznačuje malou možností jej účinně strukturovat a směřovat konkrétními a úzce profilovanými otázkami na konkrétní události, jevy, osobnosti, činnosti, datace apod. Rozhovor tak má často podobu obecných rámcových otázek a souvislého vyprávění ze zdroje osobních vzpomínek na události z doby před více než dvaceti lety.

3.1.2 Výzkumný cíl

Cílem výzkumné části diplomové práce je zpracováním získaných dat z rozhovorů a doplněním o data z dostupných pramenů sestavit mozaiku církve Slovo života v České republice, její vznik, činnost a především kontinuální vývoj zasazený do kontextu pentakostálního hnutí, celého protestantismu a reformačního proudu v prostoru českých zemí a čase od období před sametovou revolucí do současnosti.

3.1.3 Metoda získávání dat

Pramenem dat v diplomové práci jsou dva polostrukturované rozhovory z období srpna roku 2011. Oba rozhovory byly zaznamenány ve formě audio nahrávky a přepsány do textové podoby.

Rozhovor s členkami církve Slovo života v Brně Ivanou Lackovou a Marií Kroupovou (vdova po panu Stanislavu Kroupovi, vedoucím skupiny Nebeská stanice) proběhl v prostoru mého bydliště a trval 47min. Rozhovor s pastorem církve Slovo života v Brně Michalem Vaňkem proběhl v jeho kanceláři v prostoru nového sídla církve Slovo života v Brně a trval 1hod 49min.

Základ rozhovoru tvořil soubor pro respondenty předem připravených témat, přičemž přesné pořadí otázek i jejich konečná podoba se měnila a byla závislá na vývoji rozhovoru. Tímto bylo položeno množství otázek, které nebyly součástí připraveného souboru témat a naopak některé otázky nebyly položeny vůbec.

3.1.4 Výzkumný soubor

Výběr účastníků výzkumu jsem podrobil účelu naplnění předpokládaných cílů výzkumné části a celé diplomové práce. Pro tvorbu výzkumného souboru jsem měl v úmyslu vybírat respondenty tak, aby jako celek splňovali sumu následujících kritérií:

- dlouhodobá, kontinuální a aktivní účast na činnosti církve
- schopnost reprodukovat vznik a vývoj církve až do současnosti s přihlédnutím k vazbám a vztahům k jiným církevním subjektům
- vhléd do vnitřního vývoje církve ve smyslu věrouky, praxe a dalšího směřování
- přehled o vývoji činnosti a aktivitách včetně výhledu do budoucnosti
- pozice ve vedení církve

Na základě dřívějších kontaktů ve sboru jsem kontaktoval emailem pastora Michala Vaňka. Následně jsem jej po nedělní bohoslužbě oslovil, požádal o možnost rozhovoru a vysvětlil účel. Pastor souhlasil a zároveň mi nabídl oslovit dlouholetou členku církve Ivanu Lackovou, která byla aktivní ve skupinách s charismatickými důrazy už před rokem 1989 a byla by tak schopna tuto dobu reprodukovat, zatímco on sám by byl zdrojem informací od založení církve do současnosti, o vývoji aktivit a věrouky a praxe. Osobně jsem stejným způsobem jako pastora oslovil paní Lackovou, která souhlasila a navrhla možnost přijít k rozhovoru s kolegyní a dlouholetou členkou církve paní Marii Kroupovou, aby si vypomáhaly a probouzely paměť společně. S dvojrozhovorem jsem plně souhlasil. Všechny dotazované osoby byly informované o formě vedení rozhovoru i pořízení audio nahrávky a dobrovolně souhlasily.

Jako nevýhodu výzkumného souboru vnímám skutečnost, že všichni respondenti pocházejí dlouhodobě z prostředí sboru, kde i obě respondentky jsou činné v různých sborových aktivitách. Jejich výpověď tak nutně bude ovlivněna vnitřním vhlédem a dlouhodobými aktivitami.

3.1.5 Zpracování dat

Data z obou rozhovorů jsem se rozhodl pro větší přehlednost a orientaci v textu pouze parafrázovat místo uvádění citací a zachovat model, při kterém ponechávám úsek souvislého textu obsahující data jen z jednoho rozhovoru a nebudu do něj zasahovat informacemi získanými z rozhovoru druhého. Na začátku každého souvislého textu bude uváděna informace o kterém ze dvou rozhovorů jde.

Přepis rozhovorů bude součástí přílohy diplomové práce.

3.2. Církev Slovo života v ČR

3.2.1 Počátky hnutí do roku 1989

Následující stať popisuje formování a činnost charismatických skupin před revolucí v Brně a zdrojem dat je rozhovor s členkami církve Slovo života Brno Ivanou Lackovou a Marií Kroupovou.

Respondentky hodnotí dobu před sametovou revolucí z hlediska prvních nově vzniklých skupin křesťanů, které vznikly oddělením od tradičních denominací, jako období nadšení, hledání a euforie a prvního setkání se zázraky. První odlišné náboženské zkušenosti zažívali členové těchto skupin po pozváních z pražského společenství kolem pozdější skupiny Voda života Alexandra Fleka. V Praze probíhala shromáždění v různých soukromých bytech a objektech již několik let. Shromáždění byla vedena převážně Alexandrem Flekem, ale i některými švédskými misionáři, mimo jiných i Micaelem Lundinem, který zemi navštívil vícekrát. Často ani nebylo předem známo místo shromáždění, nebo se místo měnilo na poslední chvíli z bezpečnostních důvodů a krytí před státním aparátem. Pozoruhodné je, že respondentky uvádějí, že ani na těchto shromážděních ani na evangelizačních akcích švédští misionáři explicitně nejmenovali a nepropagovali domovský uppsalský sbor. O sboru Livets Ord se dovídali spíše z vedlejších informací. Nové zkušenosti s kázáním o Duchu svatém se v tradičním denominačním sboru respondentek Bratrské jednoty baptistů, nesetkaly s přijetím a někteří členové tak začali tyto shromáždění navštěvovat nejprve v Praze a následně od začátku roku 1989 i v Brně. Obdobné odchody probíhaly i v jiných denominacích a církvích, zejména ze sboru Bratrské jednoty baptistů a Apoštolské církve. Bytová shromáždění probíhala intenzivně, někdy i denně a jak před rokem 1989 tak i po něm existovalo více samostatně se scházejících skupin o různém počtu osob. Zpočátku nebyla přítomna vedoucí osoba nebo autorita jakou byla osoba Alexandra Fleka v pražské komunitě až od roku 1989, kdy kolem pastora Richarda Brunclíka vznikl mladý sbor Ježíš přijde. Následně začala pražská skupina Voda života dojíždět do Brna a organizovat zde větší shromáždění.

První větší kontakt se švédskými misionáři proběhl na jaře roku 1989, kdy byla pronajata budova bývalé jízďárny v Brně Žebětíně a proběhla evangelizační konference vedená misionářem Bengtem Wedemalmem na niž se sešlo asi 150 osob z různých denominací a sborů. S přibývajícím počtem osob na shromážděních se začaly pronajímat různé větší místnosti různých svazů, školní jídelny apod. Některé skupiny dále pokračovaly s činností na malých bytových shromážděních. Období bylo charakteristické tím, že spontánně vzniklé a stále rostoucí sborové společenství plné nadšení se příliš nevěnovalo tvorbě funkční struktury a organizačního a programového vedení. Tyto chybějící pevné

základy, nezralost a neznalost principů fungování samostatných sborů zapříčinily pozdější štěpící tendence. Množství nových nadšených a nezkušených křesťanů a nedostatek vedoucích pracovníků ve spojení se snahou evangelizovat, získávat nové členy, ale také se prosazovat ve vedení sboru Ježíš přijde, způsobily některé negativní reakce v laické společnosti i v tradičních denominacích, zároveň ale i rozkoly a po roce 1989 i rozštěpení sboru.

Historie první církve Hnutí Víry v Praze a zároveň i v České republice, je mnohem známější a jasnější, než v Brně a začala v roce 1985, kdy přišel do Československa zambijský student Henry Kashweka. Kolem něj už byla na začátku roku 1987 zformovaná malá skupina osmnácti obrácených mladých křesťanů. Po několika měsících čítala skupina už několik desítek členů, ale po hrozbě dvouletého vězení od Státní tajné bezpečnosti většina odpadla od víry a zbytek skupiny se z důvodu krytí připojila k tehdy ilegální Apoštolské církvi. O rok později byl Kashweka československými orgány vyhoštěn. Na již zmíněné konferenci církve Jednoty bratrské se skupina bez vedení dostala pod vliv uppsalského sboru a následně povzbuzena podporou velkého sboru se ve skupině začala profilovat vedoucí úloha Alexandra Fleka a skupina se ještě intenzivněji tajně scházela po bytech a lákala zájemce z Brna i jiných míst celé republiky. Skupina rostla a spolupřádala už zmíněnou evangelizaci v Holešově, kde se poprvé potkala se švédskými misionáři Micaelem Lundinem a Bengtem Wedemalmem. V listopadu 1989 se skupina čítající čtyřicet až padesát lidí odvážila a začala kázat v ulicích.⁸⁴

3.2.2 Hnutí v letech po sametové revoluci

Následující stať popisuje formování a činnost charismatických skupin a sborů v období mezi sametovou revolucí a vyhlášením církve Slovo života v Brně. Zdrojem dat je rozhovor s členkami církve Slovo života Brno Ivanou Lackovou a Marií Kroupovou.

Respondentky uvádějí, že v souvislosti s nabytím svobody se více otevírala i veřejnost k evangelizacím. Členové sboru vnímali, že například při pronajímání míst ke shromáždění v době bezprostředně po revoluci se setkávali se vstřícností i ze strany velkých státních podniků. Po obviněních, že sbor Ježíš přijde láká a odebírá členy z jiných denominací a sborů, se sbor více zaměřil na evangelizaci v širokém rodinném okruhu, mezi přáteli a známými. Také uppsalský sbor začal více podporovat misijní činnost vysíláním misijních skupin, nejčastěji formou autobusových zájezdů, kam se hlásili různí členové i celé rodiny z uppsalského sboru. Nejednalo se tedy o speciální misijní skupinu. Oblíbeným evangelizačním místem se v Brně stalo Malinovského náměstí. Někteří členové brněnského

⁸⁴ Flek, A., Malé dějiny Vody život v datech, in Revue pro božský život, Voda života, 1991/1, s. 8.

sboru naopak dostali možnost se zapojit a učit se misijní činnosti tzv. přímo v poli, když se účastnili misijní plavby po Dunaji v roce 1992 nebo masových evangelizací v Brně v hale na ulici Vodové vedené Micaelem Lundinem nebo americkým reverendem R. W. Schwambachem na zimním stadionu v Brně. Podobně byli členové sboru zváni k dalším činnostem sborového života a učili se způsobu fungování uppsalského sboru spíše pozorováním a přirozeně, než nařízenými a uppsalský sbor se tak stal pro brněnskou skupinu přirozenou autoritou a příkladem. Respondentky upozorňují, že ani v období rozštěpení sboru uppsalští misionáři nijak nezasahovali.

Po roce 1989 již sbor Ježíš přijde čítal přes sto stálých členů a v souladu s přerodem společnosti a změnami, se štěpící tendence ve sboru plně projevíly také v souvislosti s příchodem svobody, možnosti se otevřeně shromažďovat a hlásit se k novým proudům víry s charismatickými důrazy. Sbor Ježíš přijde se tak roku 1991 rozdělil přibližně na rovnocenné poloviny. Stávající pastor Richard Brunclík s částí sboru pokračoval v činnosti pod stejným názvem sboru, zatímco druhá polovina byla vedena Stanislavem Kroupou, který roli vedoucího skupiny přijal dočasně na přechodné období, než bude určený nový pastor.

O rok dříve v Praze došlo k zásadní události. Rostoucí skupina kolem Alexandra Fleka využila pádu komunismu a v roce 1990 se zaregistrovala na Ministerstvu kultury České republiky pod názvem Voda života, usídlila se v Kulturním středisku Kačerov a začala navazovat kontakty s Křesťanskou misijní společností. Rok 1990 byl bohatý na velké evangelizační akce. S americkou misionářkou Hnutí Víry Mary-Alice Isleib pořádal sbor evangelizaci v Paláci kultury za účasti asi čtyř tisíc lidí, kde byly stovky lidí spaseny i uzdraveny. Ve stejném roce se konala i Středoevropská konference Víry s Ulfem Ekmanem. Církev už čítala asi sto padesát členů a přestěhovala se do Kulturního střediska na ulici Novodvorská.⁸⁵

Církev Voda života posilněna sebevědomím se následně zapojila do některých aktivit sboru Livets Ord (projekt Lestera Sumralla Krmte hladové, Operace Jabotinsky Ulfa Ekmana). V letech 1991-1994 skupina vydávala časopis Voda života s podtitulem Revue pro božský život, který v letech 1995-1997 nahradil Magazín pro vítězný život.⁸⁶

Stejně tak od začátku 90. let vznikaly různé samostatné charismatické sbory i mimo největší centra, tedy Prahu a Brno. Mezi nově vzniklé samostatné sbory patřila Služba smíření pastora Martina Voráče, v Jablonci nad Nisou sbor Dobrá zpráva, v Opavě Cesarea nebo Křesťanský sbor Praha-Jih. Charismatictí křesťané ze sedmdesáti sborů několika církví i křesťanských organizací se pak roku 1990 sdružili pod Křesťanskou misijní společností,

⁸⁵ Ibid., s. 8.

⁸⁶ Rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem, 2011.

kteřá koordinuje vzdělávání, vydávání publikací a zajišťuje misijní činnost a humanitární pomoc.⁸⁷

V Havřově fungoval malý evangelikální sbor čítající přibližně 50 členů, který vznikl oddělením od sboru Církve bratrské a od roku 1992 pracoval v úzkém kontaktu s pražským sborem Voda života. V tomto sboru působil i pastor Vaněk a odtud byl povolán do Brna. Byla zde uspořádána veřejná evangelizace, které se zúčastnilo asi 300 návštěvníků.

Původní charismatický sbor Cesta života v Prachaticích vznikl v roce 1989 oddělením od Církve bratrské. Roku 1994 se přejmenoval na Slovo života a byl dosud v úzkém kontaktu s brněnským sborem. Letos na podzim dojde k úřednímu přidružení prachatického sboru k církvi Slovo života. V současnosti je zde pastorem Petr Petrášek, který vede i další sbor Slovo života v Českém Krumlově. V Českých Budějovicích fungovala původně prachatická skupina Cesta za pravdou, v současnosti je zde malý sbor, který je také v kontaktu s brněnským sborem Slovo života.⁸⁸

Další sbory Slovo života jsou umístěné v Pardubicích (Pavel Radosta), Kolíně (organizačně spadá pod pardubický sbor), Kroměříži (Vojtěch Gočaltovský), Jihlavě (Jiří Šenigl), Olomouci, Prostějově a Vimperku. Brněnský sbor si udržuje i několik misijních stanic a to v Telči, Kuřimi, Milovicích a v Blansku.⁸⁹

3.2.3 Od založení církve po současnost

Zdrojem dat celého obsahu této kapitoly je rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem.

Původním záměrem Micaela Lundina byla činnost v Praze a utváření biblické školy, která byla založena v roce 1993 a jejím absolventem je i pastor Michal Vaněk. Lundin ale naznal, že užitečnější bude utváření biblické školy v Brně a možnost působení na několik dosud nesjednocených skupin a nastěhoval se i s rodinou do Holešova, odkud mohl být v kontaktu s brněnskými skupinami a jejich vedoucími.

V roce 1992 před založením církve probíhala shromáždění sboru Nebeská stanice na Staré radnici v Brně. Právě tam na jednom ze shromáždění si členové odsouhlasili založení církve navázanou na uppsalskou církev Livets Ord. Za tímto účelem byl osloven Micael Lundin. Přestože sám Lundin neměl nikdy ambice být pastorem, tak souhlasil, aby se jim stal v říjnu roku 1992, kdy se v Janáčkově divadle spojily shromážděné brněnské skupiny Ježíš přijde, Nebeská stanice i další menší skupiny a byla tak vyhlášena církev Slovo života. Brno

⁸⁷ Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice, Praha: Portál 2004, s. 105.

⁸⁸ Rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem, 2011.

⁸⁹ Ibid.

se tak stalo centrem skandinávského Hnutí Víry. Členství ztvrdilo podpisem přibližně sedmdesát členů. V řídicím orgánu sboru pracovalo osm švédských misionářů. Na české straně vedení stál například Jiří Zdráhal nebo Andrija Buličič. Po vyhlášení církve probíhala shromáždění určitou dobu v brněnském Bílém domě a dále na několika dalších lokacích. Stálé místo pro bohoslužby získal sbor až v období založení biblické školy a to v tehdejší budově menzy Vysokého učení technického na ulici Kolejní 2. Následně po odchodu švédských misionářů a předání sboru do českých rukou vznikla potřeba stálého sídla a dalších prostor pro sbor. Tím se stala pronajatá budova na ulici Novobranská, kde církev sídlila deset let. Od července roku 2011 má sbor nové sídlo na ulici Nové sady 37 naproti haly Rondo.

Aby nově založená církev měla dostatek vyškolených vedoucích pracovníků a zkušených křesťanů, byly na uppsalském teologickém semináři za tímto účelem otevřeny dva školní roky denního studia. Prvního ročníku 1992/1993 se zúčastnili mimo jiné Alexandr Flek a Martin Janda, současný pastor pražského sboru Slovo života. Po svém návratu založil v Praze Alexandr Flek Evangelický teologický seminář. V roce 1994 byl tento seminář přesunutý do Brna a v letech 1994-1999 zde studovalo celkem 700 studentů ze čtrnácti různých zemí, z čehož významná část pocházela z východní Evropy, zejména z Bulharska. Struktura studia a vize biblické školy se řídila příkladem teologického semináře v Uppsale. Po prvním, základním ročníku denního studia, který probíhal v odpoledních a večerních hodinách, se nabízel i druhý studijní ročník se zaměřením na službu v církvi a evangelizační a misijní činnost. V dalším školním roce 1993/1994 absolvovala uppsalský teologický seminář více než desetičlenná skupina včetně Jiřího Zdráhala. V roce 1994 se Jiří Zdráhal stal pomocným pastorem a po ročním období předávání veškeré odpovědnosti Micaelem Lundinem, se stal Jiří Zdráhal v roce 1996 hlavní pastorem. Tímto považoval Micael Lundin svůj úkol za splněný, stabilní církev opustil a vrátil se do Švédska. Ve službě církve zůstalo dále osm švédských misionářů s rodinami.

Pastor Vaněk konstatuje, že vedení velké biblické školy zatěžovalo časově i kapacitně církev natolik, že teprve po ukončení biblické školy v Brně a jejím přesunu do Bratislavy nastalo období, kdy mohla církev začít plně pracovat a vyvíjet se. Církev také opustilo osm zkušených švédských misionářů, kteří dosud pracovali na plný úvazek i se svými rodinami a měli plnou finanční podporu uppsalského sboru. Plným předáním církve do českých rukou včetně klíčové finanční samostatnosti tak začalo období vnitřního pnutí, hledání nové identity církve a nové definování způsobů práce i cílů. Ostatní menší sbory a skupiny, které dosud byly v úzké spolupráci s brněnským sborem očekávaly přirozené vedení a udávání strategie společné služby z Brna. Toto období tak pro některé sbory bylo obdobím útlumu ve věci

církevní činnosti. Pastor Vaněk přesto oceňuje snahy pastora Zdráhala komunikovat, udržovat vztahy a otvírat se i jiným denominacím, které dosud stále pociťovaly ztráty svých bývalých členů.

Na jaře roku 2003 se do Brna stěhuje pastor Michal Vaněk s rodinou a po vzoru prvního předávání služby i zde začíná období pozvolného ročního předávání pastorské agendy. Následujícího roku na jaře je proces předání církve ukončen, Michal Vaněk se stává hlavním pastorem a zároveň se začíná uskutečňovat vize o posilování pražského sboru. Do Prahy je vyslána šestičlenná misijní skupina v čele s pastorem Jiřím Zdráhalem, který v Brně sloužil deset let. Pražský sbor Slovo života, který od roku 1996 dosud vede pastor Martin Janda, však nedával dostatek prostoru pro činnost dvou pastorů. Pastor Zdráhal vnímal svou činnost v církvi Slovo života pod vlivem uppsalské církve za ukončenou. Při hledání způsobu jak uskutečnit svou vizi nového sboru zacíleného na mládež, se seznámil se samostatným evangelikálním sborem ICF – International Christian Fellowship se sídlem v Curychu a spojil se s ním. Sbor je výrazně orientován na službu a práci s mládeží a „přináší tradiční hodnoty křesťanství netrardiční formou“ jak sám sebe definuje.⁹⁰ V současnosti sbor čítá přibližně 150 osob a dále spolupracuje s brněnským sborem Slovo života.

Strategii misijní činnosti a zakládání církví ze strany Livets Ord představuje pastor Vaněk tak, že církev nemá v úmyslu vytvořit pevnou denominaci nebo strukturovanou světovou síť, kterou by řídila, ale spíše nechává, aby vzniklé sbory a církve (nebo jako v případě Brna ke vzniku církve přispěje) se během svého vývoje volně navázaly na uppsalský sbor, sledovaly jeho příkladu, čerpaly různé obsahy a spolupracovaly.

Jedna z otázek rozhovoru směřovala i na vznik, činnost a vztah ke kontroverzně vnímanému sboru Triumfální centrum víry pastora Miloše Kozohorského, který absolvoval teologická studia ve světovém středisku Hnutí Víry, na teologickém semináři Rhema v Tulse ve Spojených státech amerických. Ve výše zmíněném období vnitřního pnutí po ukončení biblické školy v Brně se skupina členů oddělila a vzniklo tak nové uskupení. Na základě tohoto členského propojení je Triumfální centrum víry sborem Slovo života vnímáno ve službě partnersky, přestože úzká spolupráce neprobíhá. Pastor Kozohorský je tak z hlediska věrouky vnímán jako představitel čistého Hnutí Víry amerického stylu, přičemž učení i praxi dle umírněného vyjádření pastora Vaňka „posunul ještě dále a jinam“ a ze způsobu vedení služby a prezentace misijní činnosti na veřejnosti má spíše smíšené pocity a obává se odrazování nevěřících lidí.

⁹⁰ ICF – International Christian Fellowship. [online]. [cit. 4. 8. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.icf-praha.cz/about/historie/>>.

Pastor Vaněk vidí vznik a navázání sborů a skupin na uppsalský sbor v Brně a v Praze odlišně. Zatímco Brno nebylo dlouho před revolucí výrazně zasaženo charismatickými vlivy a nezformoval se tak proud s jasným směřováním a programem, tak v Praze, kde nejpozději v roce 1987 vznikla skupina kolem zambijského kazatele Henryho Kashveky tomu bylo právě naopak a od roku 1990 již plně fungoval zralý sbor Voda života. Možnou příčinou, proč se stalo Brno a ne Praha centrem církve Slovo života v České republice, tak mohlo být právě možnost jednoduššího působení na brněnské skupiny a jejich formování. Jistou roli zřejmě hrála i skutečnost, že po odchodu pastora Alexandra Fleka do Uppsaly v roce 1992 chyběla v Praze vůdčí osobnost a sbor se začal potýkat se ztrátou stability a přestože v roce 1993 měl sbor přibližně 280 členů, tak v následujícím roce začal být patrný i úbytek členů. Za klíčové považuje pastor Vaněk také postupné roční předávání pastorské služby Micaelem Lundinem Jiřímu Zdráhalovi, kvůli čemuž sbor změnu vedení ani fakticky necítil a plně tak mohl přejít do rukou českého vedení.

V současnosti navštěvuje brněnský sbor více než tři sta lidí, přičemž registrovaných členů je přes dvě stě. Sbor má jen malý počet zaměstnanců, ale dobrovolně se některou činností nebo službou zabývá ve sboru více než polovina z tří set osob. Pastor Vaněk dále konstatuje, že teprve v současné době se nachází sbor svou kapacitou, získanými zkušenostmi a prostředky v situaci, kdy může plnit své vize, rozvíjet současné sbory a zakládat nové. Potvrzením toho je i registrace církve a přípravy k opětovné úzké spolupráci s církví Livets Ord, tentokrát už jako zkušený sbor a partner.

3.2.4 Věrouka a praxe

Zdrojem dat celého obsahu této kapitoly je rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem.

Věrouka a praxe brněnské církve se téměř plně kryje s teologií mateřské uppsalské církve, proto zde zmíním jen několik vyjádření pastora Michala Vaňka.

Na otázku plné identifikace brněnského sboru s tezemi, myšlenkami a praxí Hnutí Víry odpovídá pastor Vaněk, že církev se rozhodně nebrání označení jako Hnutí Víry ale spíše se ztotožňuje s těmi důrazy a učením, které získala v církvi Livets Ord v Uppsale. Problém ovšem vidí v tom, že Hnutí Víry je obecně vnímáno, jako příliš jednoduchý proud s malým přihlédnutím k vývoji v čase i prostoru. V uppsalském ani v brněnském sboru se například nikdy nevyučovala teze prosperity víry tak, jak se vyučuje v Americe. Stejně to

platí i o učení duchovní smrti.⁹¹ Pastor Vaněk tedy chápe příklon k Hnutí Víry spíše jako jednotlivé důrazy nebo odmítnutí různých prvků učení. Například z USA přichází kritika k církvi Livets Ord za přílišné sblížování s letničními církvemi, přičemž brněnská církev se také plně hlásí ke spolupráci s letničními sbory. Pastor Vaněk tedy shrnuje, že církev se může hrdě hlásit k Hnutí Víry, ale ne ve všem a ne se stejnými důrazy jako například v centru hnutí ve Spojených státech amerických.

K přílišnému důrazu na projevy darů Ducha svatého se pastor Vaněk znovu plně shoduje s Ulfem Ekmanem, když říká: „Určitě to není tak, že dary Ducha svatého jsou to hlavní, na co se zaměřujeme, nebo že bychom věřili, že když tady budeme mít více darů, tak budeme mít i více členů“.

3.2.5 Aktivity a ekumenická spolupráce

Zdrojem dat celého obsahu této kapitoly je rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem.

S pastorační církve Slovo života Jiřím Zdráhalem začala etapa ekumenické spolupráce a zviditelňování církve díky účastí na mnoha ekumenických církevních projektech, ale také aktivitách v množství humanitárních, sociálních a osvětových programech. Jejich rozsah je natolik značný, že se zde zaměřím jen na několik z nich. Pramenem informací je rozhovor s pastorem Michalem Vaňkem.

Absolutně nejrozsáhlejším projektem v mnoha ohledech jsou Kurzy Alfa, které jsou známé i široké veřejnosti a o nichž bylo vydáno množství publikací. Jedním z nejucelenějších kritických pohledů v posledních letech je diplomová práce Aleše France z oboru komparativní eklesiologie na katedře systematické teologie Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.⁹² K projektu Kurzy Alfa se vyjádřila kladně drtivá většina církví a denominací v České republice. Kurzy Alfa vznikly ve Velké Británii v sedmdesátých letech 20. století v prostředí anglikánské církve za účelem setkávání nevěřících i nových křesťanů, evangelizace a oslovování široké společnosti. Kurzy Alfa mají celosvětově jednotný model, probíhají ve 168 státech světa, materiály jsou přeloženy do 70 jazyků a ročně projde kurzem 11 milionů účastníků. V roce 1997 proběhly Kurzy Alfa pod názvem Vize 2007 z iniciativy církve Slovo života za účasti sedmi brněnských sborů na devíti místech. Součástí kurzu, který je zdarma, je večer se společným jídlem, hudbou, mluveným slovem na biblická témata a

⁹¹ Teze, že Ježíš po smrti na kříži byl ďábly posednut, odvečen do pekla, kde byl mučen a následně duchovně zemřel (byl Bohem zavržen). Po třech dnech byl Ježíš Bohem duchovně vzkříšen a vystoupil na nebesa. z Osteen, J., Jak demonstrovat satanovu porážku, Voda života, Praha, 1990, s. 13.

⁹² Franc, A., Diplomová práce: Pozadí a teologie Kurzů Alfa, 2008.

následná diskuze. Projekt Vize 2008 se opakoval i následujícího roku. Církev Slovo života uvádí, že dosud se kurzu účastnilo více než 800 osob.⁹³ Pokračování projektu tentokrát nazvaný „Zveme Česko na večeri“ je plánovaný na rok 2013, kdy se zapojí přibližně 200 sborů a církví po celé republice. Předsedou Rady Kurzů Alfa je pastor Michal Vaněk.

Dalším z velkých projektů církve zacílený na křesťanskou výchovu nejmladší generace je Mateřská a základní škola Jana Husa. Projekt se připravoval dvanáct let za úzké spolupráce s Apoštolskou církví v Brně, ale byl opakovaně za vlády sociální demokracie odmítnut. Písemným důvodem odmítavých odpovědí byla vysoká finanční zátěž na dotace církevních institucí. Po výměně vlády získala církev povolení založit školu ale výlučně jako soukromý objekt, tudíž se jako občanské sdružení stala zřizovatelem církve Slovo života. V současnosti, kdy je zvýšený zájem o mateřskou školu, se subjekt přibližuje k finančně vyrovnanému rozpočtu. Od roku 2006 je škola zařazena do sítě škol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Jedním z okruhů rozhovoru s pastorem Michalem Vaňkem směřoval na činnost církve v budoucnosti, další plány a vize. Zde pastor Vaněk ocenil navázání spolupráce s Univerzitou Orala Robertse v Tulse a založení Teologického semináře pro pastorační vedení a budoucí vedoucí služby na podzim roku 2010. Tento krok souvisí se zmíněným strategickým plánem na rozšiřování současných sborů a zakládání sborů nových. V současnosti na semináři studuje přibližně sto dvacet osob, přičemž přibližně dvacet pochází z brněnského sboru. Hlavním evangelizačním projektem v blízké budoucnosti je Konference ohně s misionářem Reinhardem Bonnkem v září letošního roku v Brně a následný evangelizační večer pro veřejnost.⁹⁴

Namátkou mezi další nejviditelnější činnosti patří aktivity v celosvětovém projektu Feed the hungry, ICEJ⁹⁵ nebo křesťanské televizní stanice TV7.

⁹³ Srdečně Vás zveme na slavnostní večeri Kurzů Alfa. Pozadí a teologie Kurzů Alfa, 2008.

[online]. [cit. 4. 8. 2011]. Dostupné na WWW:

<http://www.slovozivota.cz/cirkve_v_cr/brno/Kurzy_alfa/Kurzy_alfa>.

⁹⁴ Konference ohně, Brno. [online]. [cit. 4. 8. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.cfan.cz/brno>>.

⁹⁵ International Christian Embassy Jerusalem

4. Závěr

Na Hnutí Víry, jako na nositele teologických důrazů církve Slova života, nepanuje od samotného začátku jednotný názor. Nejvíce kritiky přicházelo od letničních hnutí nebo konzervativnějších denominací. V České republice tuto roli plnila nejvíce Apoštolská církev, Křesťanská misijní společnost a Bratrská jednota baptistů. Zatímco subjekt první kritizoval hlavně některé prvky věrouky, tak druhý se stavěl proti skutečnosti, že sbory Slova života nesouhlasí s vizí jednotné církve a ekumenismu a mají exkluzivistické tendence. Výrazem toho je například známý dopis bývalého pastora a staršovstva Apoštolské církve v Brně Františka Apetauera Ulfu Ekmanovi z roku 1993. Dopis (dosud bez odpovědi) obsahuje jemný apel k diskusi na některé kritiky směrem k církvi Livets Ord (přezírání místních církví a jejich autority, pocit exkluzivity, manipulativnost, tendence štěpit církev a odebírat členy, nadsazenost a nepravdivost zpráv o zázracích).⁹⁶ Také článek v časopisu Život víry od pozdějšího biskupa Jednoty bratrské Jaroslava Plevy a šéfredaktora časopisu Život víry Tomáše Dittricha dokládá mimo jiné zveličování počtu návštěvníků na konkrétní české evangelizaci i počet uzdravených. Dále kritizuje odebíráni členů (z nichž mnozí poté odpadnou od víry) jiným denominacím a zdůrazňování náboženské výlučnosti církve Slova života.⁹⁷

Chápání Hnutí Víry, církve Livets Ord i Slova života v České republice prošlo v čase značným vývojem a církev Slovo života již není v současnosti vnímána natolik kontroverzně církevní obci ani laickou veřejností a podnikla kroky, které je zařadily mezi výrazné členy ekumenického proudu současnosti. Výrazná osobnost církve Vody života v předrevolučních i porevolučních letech Alexandr Flek také prošel výrazným vývojem. Od Slova života i některých myšlenek Hnutí Víry se distancoval a v sebereflexi radikální doby devadesátých let zřejmě došel nejdále. V časopise Dingir hodnotí některé své dřívější postoje: „Zásadní věc, ve které jsme se vzdálili svému původnímu ideálu a za kterou se dnes stydím a omlouvám, bylo zacházení s autoritou... Když měl člověk nějaké charisma... docházelo někdy k jejich zneužívání tím, že se takový „Boží služebník“ (a i já sám) choval dost autoritativně... Členy sboru jsem pak spíše jako cíl své pastorační služby vnímal jako činitele, sloužící k naplnění mé vize. To dnes vidím jako hřích. Dotklo se nás i učení o tzv. „delegované autoritě“, podle něhož Bůh např. člověku dá požehnání, když uposlechne Božího služebníka, i kdyby tomu

⁹⁶ Otevřený dopis Ulfu Ekmanovi. [online]. [cit. 4. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.apologet.cz/?q=articles/category/8-hnuti-viry/id/360-otevreny-dopis-ulfu-ekmanovi>>.

⁹⁷ Život víry, 1993/7.

nerozuměl a i kdyby se nakonec ukázalo, že ten služebník neměl pravdu.“⁹⁸ Kriticky se vyjadřuje i k hnutí Víry, když říká, že má „až ideologickou konstrukci světa“ nebo o uppsalské církvi Livets Ord, která dle něj přivedla do tehdejší Vody života „firemní duch“.⁹⁹

Od roku 1996, kdy církev v Brně získala českého pastora Jiřího Zdráhala, prošla značným vývojem ve smyslu vnímání ostatními denominacemi, určité sebereflexe i směřování k ekumenickému důrazu. Změna kurzu zřejmě souvisí také se změnami v samotném domovském sboru v Uppsale, který se více otevřel ekumenické spolupráci. Časopis Dingir to dokládá až znatelně „fandícím“ rozhovorem Tomáše Dittricha s Ulfem Ekmanem, přestože Ekman se stále veřejně hlásí k odkazu Hnutí Víry¹⁰⁰. Stejně tak i brněnská církev pod vedením svého druhého pastora Michala Vaňka nastoupila cestu ekumenismu a došla rehabilitaci u ostatních charismatických denominací, včetně dříve odmítavé Apoštolské církve. Zajímavé je, že k tomu došlo, aniž by bylo známo, že by některý oficiální představitel církve musel jakkoliv reflektovat a odvolávat některé dřívější prvky své extrémní teologie.

Ekumenická angažovanost vyzněla nejvýrazněji při projektu Kurzu Alfa, který je dosud veřejně neviditelnější ekumenickou činností, při níž je ale nejvýraznější vedoucí úloha Slova života. Pastor Michal Vaněk se stal předsedou národní rady Kurzu Alfa. V současnosti dosáhla církev Slovo života v České republice výrazného zastoupení v počtu pořádání přednášek, seminářů a publikací v křesťanských médiích a na internetu. Církev také výrazně vykročila k platformám pro vzdělání, má svou mateřskou i základní školu a nabízí bakalářské a magisterské vysokoškolské studium v pastoračním vzdělávacím programu pro vedoucí církevní pracovníky. Klíčovou událostí je zaregistrování církve Slova života u Ministerstva kultury ČR. Od období registrace církve se nyní očekává větší vliv uppsalského sboru, případně více centralizované utváření vize a směřování. V současnosti se sbor opakovaně hlásí k letničnímu hnutí (přestože celosvětově, zejména severoamerický letniční proud je značným kritikem myšlenek Hnutí Víry) a přesto se cítí být součástí centra Hnutí Víry v Uppsale. Církev však dnes hodnotí převážně pozitivně evangelizační činnost, ekumenickou angažovanost i misijní práci sborů inspirovaných Hnutím Víry.

⁹⁸ Vojtíšek, Z., Cesta Slova života, in Dingir, 2008/2, s. 21.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Kyša, L., Boží muž Ulf Eman, in Dingir, 2006/4, s. 118.

5. Seznam literatury

- Novotný T., Dar jazyků, in Dingir, 1999/3, s. 26.
- Hošek, P., Uzdravení vírou, in Dingir, 2008/2, s. 17.
- Vojtíšek, Z., Cesta Slova života, in Dingir, 2008/2, s. 21.
- Kyša, L., Boží muž Ulf Eman, in Dingir, 2006/4, s. 118.
- Ekman, U., Našiel som svoj osud, Bratislava: Slovo života international Bratislava, 2009.
- Filipi, P., Křesťanstvo, Brno: CDK, 2001, s. 162-163, 165.
- Fould, C., J., M., Modlitba v jazycích, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- Franc, A., Diplomová práce: Pozadí a teologie Kurzů Alfa, 2008.
- Franc, A., Historie letničního a charismatického hnutí (Sborové listy AC Brno, 1997 – 1998), s. 3, 4, 5, 7-9.
- Kulihová, B., Apoštolská církev v České republice [rukopis], Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav religionistiky, 2006.
- Lang, M., Magisterská diplomová práce: Neurofyziologické základy religiozity, Masarykova univerzita, 2010, s. 54.
- Lužný, D., Nová náboženská hnutí, Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 49.
- Osteen, J., Jak demonstrovat satanovu porážku, Voda života, Praha, 1990, s. 13.
- Pavlincová, H., Horyna, B., Judaismus, křesťanství, islám, Olomouc: Nakladatelství Olomouc: 2003, s. 289.
- Pavlincová, H., Horyna, B., Judaismus, křesťanství, islám, Olomouc: Nakladatelství Olomouc: 2003, s. 299.
- Revue pro božský život, Voda života, 1991/1.
- Valenta, J., Letniční a charismatická hnutí [rukopis]: tradice, historie, rozšíření ve světě a v České republice. Brno: Masaryková univerzita. Filozofická fakulta. Ústav religionistiky, 1999, s. 91.
- Vojtíšek, Z., Encyklopedie náboženských směrů v České republice, Praha: Portál 2004, s. 58-60, 66, 104-105, 118-119, 121-122, 218.
- Vojtíšek, Z., Netradiční náboženství u nás, rukopis 2. vydání, s. 49-50.
- Vojtíšek, Z., Nová náboženská hnutí. Jak jim porozumět?, Praha: Alfa Publishing, 2007, s. 22.
- Život víry, 1993/7.

6. Internetové zdroje

Apoštolská církev. [online]. [cit. 18. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.apostolskacirkev.cz/view2.php?rstema=13&stromhlmenu=6:13>>.

Církev Křesťanská společenství. [online]. [cit. 18. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://kaes.cz/onas/onas.htm>>.

Cultic Studies Journal. [online]. [cit. 4. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<http://www.csj.org/pub_csj/csj_vol09_no1_92/abst_problems_ex.htm>.

Fédération Européenne des Centres de Recherche et d'Information sur le Sectarisme. [online].

[cit. 4. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://griess.st1.at/gsk/fecris/100%20conf%20engl%20SWARTLING.htm>>.

ICF – International Christian Fellowship. [online]. [cit. 4. 8. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.icf-praha.cz/about/historie/>>.

Konference ohně, Brno. [online]. [cit. 4. 8. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.cfan.cz/brno>>.

International Christian Embassy Jerusalem

Oral Roberts University, Tulsa, USA. [online]. [cit. 22. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.loteol.se/default.aspx?idStructure=7718>>.

Otevřený dopis Ulfu Ekmanovi. [online]. [cit. 4. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.apologet.cz/?q=articles/category/8-hnuti-viry/id/360-otevreny-dopis-ulfu-ekmanovi>>.

Protože je Duch Svatý osoba, můžeme jej stejně jako Otce a Syna zarmoutit, rozhněvat i rozveselit. [online]. [cit. 2. 7. 2011]. Dostupné na WWW:

<http://www.slovozivota.cz/cemu_verime/cemu_verime>.

Srdečně Vás zveme na slavnostní večeři Kurzů Alfa. Pozadí a teologie Kurzů Alfa, 2008.

[online]. [cit. 4. 8. 2011]. Dostupné na WWW:

<http://www.slovozivota.cz/cirkve_v_cr/brno/Kurzy_alfa/Kurzy_alfa>.

7. Přílohy

Přílohou jsou audionahrávky dvou rozhovorů na CD ve formátu WMA. Rozhovor s členkami církve Slovo života Brno Ivanou Lackovou a Marií Kroupovou ze dne 5.8.2011 (doba trvání 00:46:58) a rozhovor s pastorem církve Slovo života Brno Michalem Vaňkem ze dne 8.8.2011 (doba trvání 01:49:28).